TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN YAZISIZ RESİMLİ KİTAPLA OLUŞTURDUKLARI ÖYKÜLERİN ANLATI ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nazlı AKDENİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN YAZISIZ RESİMLİ KİTAPLA OLUŞTURDUKLARI ÖYKÜLERİN ANLATI ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nazlı AKDENİZ

Danışman: Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ayten İFLAZOĞLU SABAN
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Emine YILMAZ BOLAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/2019

[Belgeden yaptığınız güzel bir

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Ebru DERATARLA GÜL
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Ayten İFLAZOĞLU SABAN

Üye: Doç. Dr. Emine YILMAZ BOLAT

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
...../..../2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …../…./2019

Nazlı AKDENİZ

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN YAZISIZ RESİMLİ KİTAPLA OLUŞTURDUKLARI ÖYKÜLERİN ANLATI ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nazlı AKDENİZ

Yüksek Lisans Tezi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL
Şubat, 2019, 92 sayfa

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 4 bağımsız anaokuluna devam eden 57 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Alev (2011) tarafından Türkçe standardizasyon çalışması yapılan Pragmatik Dil Becerileri Envanteri, Parkta Bir Gün isimli resimli öykü kitabı, Doğum Günü Hediyesi isimli yazısız resimli kitap ve Işıtan (2010) tarafından geliştirilen Öykü Anlatma Değerlendirme Formudur. Çalışma grubu belirlenirken Pragmatik Dil Becerileri Envanteri kullanılmıştır. İlk olarak 4 bağımsız anaokulundan 18 öğretmen toplam 266 çocuk için PDBE'yi doldurmuştur. Çocukların PDBE'den aldıkları puanlar doğrultusunda, çalışma grubunda pragmatik dil becerileri zayıf ve güçlü olan çocukların belirlenmesi amaçlanmıştır. Envanter puanlarının aritmetik ortalamasının bir standart sapma üzerinde ve bir standart sapma altında puan alan çocuklar belirlenmiştir. Belirlenen bu çocuklardan okula devam eden, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 57 çocuk, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama araçlarından biri "Parkta Bir Gün" adlı resimli öykü kitabıdır. Çalışma grubundaki çocukları daha iyi tanıyabilmek için kullanılan bu kitap öncelikle araştırmacı tarafından çocuklara okunmuş, daha sonra çocukların bu kitabı anlatmaları istenmiştir. Bu kitap aracılığıyla oluşturulan öykülerin biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) yapılmıştır. Araştırmadaki veri toplama araçlarından biri olarak "Doğum

Günü Hediyesi" adlı yazısız resimli kitap kullanılmıştır. Çocuklar, resimlere bakarak öykü oluşturmuş, oluşturulan bu öykülerden elde edilen veriler Öykü Anlatma Değerlendirme Formu ile değerlendirilmiştir. Araştırmada verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmıştır. Öykünün giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları kısmının incelenmesi amacıyla yüzde ve frekans değerleri incelenmiştir. Öykünün biçim analizi (öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı) ile ilgili veriler nicel ve sürekli verilerden oluşmaktadır. Öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı ile ilgili verilerin betimsel istatistikleri yapılmış, en düşük ve en yüksek puanlar ile aritmetik ortalama değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmada verilerin analizinden elde edilen sonuçlara göre, çocukların öyküye isim verme, öykudeki karakterlere isim verme, bitirme sözcesi kullanma başarılarının düşük olduğu belirlenmiştir. Öykülerinde yer tanıtımı yaparken uzay aracı, kutuplar, roket gibi farklı tanımlar bulunması, hediye verilme sebebinin küresel ısınma gibi farklı bir konu ile ilişkilendirilmesi dikkat çekmiştir. Bu bulgular, çocukların yazısız resimli kitap ile hayal güçlerini aktif olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır. Çocukların öykülerinde olayları doğru sıralama, konudan uzaklaşmadan öykü oluşturma başarılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların tamamına yakınının öykudeki karakterlerden bahsettiği; anne, baba, komşular gibi bir kurgu sonucu oluşabilecek karakterlerden bahsedilme oranının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların oluşturdukları öykülerde, öykünün biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümünün incelenmesi sonucunda, çocukların öykülerinde basit cümle kullanımının bağlaçlı cümle kullanımından fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların öykülerinde kullandıkları toplam sözcük sayısı ortalaması ile farklı sözcük sayısı ortalaması arasında büyük bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların öykülerindeki toplam sözce sayısı ortalaması ile tam anlaşılır sözce sayısı ortalamasının birbirine yakın değerler aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, anlatı analizi, yazısız resimli kitap, öykü anlatma becerisi

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE STORIES CREATED WITH WORDLESS PICTURE BOOK BY THE CHILDREN WHO ATTEND TO PRE-SCHOOL EDUCATION CORPARATION, THROUGH THE NARRATIVE ANALYSIS

Nazlı AKDENİZ

Master Thesis, Department of Early Childhood Education
Supervisor:Assoc. Prof. Dr. Ebru DERETARLA GÜL
February, 2019, 92 pages

This study was made to investigate the storytelling skills of children attending pre-school education with unwriten picture book through the narrative analysis method. The study group consisted of 57 children attending four independent preschools of the Ministry of Education in Şahinbey and Şehitkâmil districts of Gaziantep province during the second term of the academic year 2017-2018. Data collection tools used in research are; Pragmatic Language Skills Inventory conducted by Alev (2011) in Turkish standardization study, a pictural story book named Park One Day, unwritten picture book named Doğumgünü Hediyesi and Story Narration Evaluation Form developed by Işıtan (2010). The Pragmatic Language Skills Inventory was used to determine the study group. First, 18 teachers from 4 independent preschools completed the PDBE for a total of 266 children. The aim of this to identify children with weak and strong pragmatic language skills in the study group in accordance with their scores from the PDBE. Children who scored above a standard deviation of the arithmetic mean of the inventory scores and scored under a standard deviation were identified. 57 children who attended school and volunteered to participate in the study constituted the study group of the study. One of the data collection tools of the research is the pictural story book named "Parkta Bir Gün". This book was first used by the researcher in order to get to know the children in the study group better, then the children were asked to tell this book. Shape analysis of the stories (storytelling length and storytelling speed) created through this book was made. One of the data collection tools of the research is the pictural unwritten story book named "Doğumgünü Hediyesi". The children were able to create a story by looking at the pictures, and the data obtained from these stories were evaluated with the

Story Narration Evaluation Form. SPSS 22.0 statistical program was used to analyze the data. The percentage and frequency values of the story were examined in order to examine the introduction, development, conclusion, comprehension of the story, errors and evaluation questions. The data related to the story analysis (story length and storytelling rate) consist of quantitative and continuous data. Descriptive statistics of the data about story length and storytelling speed were made, and the lowest and highest scores and the arithmetic mean values were calculated.

According to the results obtained from the analysis of the data, it was determined that name of story, name of characters in the story which made by children and the success of using the word of finishing were low. It is noteworthy that there are different definitions such as spacecraft, poles, rocket while promoting the place, and the reason of giving gifts as a different subject in global warming. These findings enable children to conclude that they actively use their imagination with a unwritten picture book. It has been concluded that the stories of children have a high ranking story and the story building success without getting away from the subject. Nearly all of the children mentioned the characters in the story; It is concluded that the ratio of characters that may occur as a result of a fiction such as mother, father and neighbors is low. As a result of the analysis of the shape analysis (storytelling length and storytelling speed) section of the story, it is concluded that the use of simple sentences in children's stories is more than the use of conjunctive sentences. It is concluded that there is a big difference between the average number of words used by children in their stories and the average number of different words. It was concluded that the average of the total number of utterances in children's stories and the average of the total number of fully understood words were similar.

Key Words: Pre-school education, narrative analysis, wordless picture book, storytelling skills

ÖN SÖZ

Araştırma süresi boyunca, beni sürekli kıymetli bilgileriyle destekleyen, en zorlandığım anlarda bana yardımcı olan, yolumu devamlı aydınlatarak bana rehberlik eden değerli danışmanım Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL'e, araştırmam sırasında değerli görüşlerini paylaşan, zamanını ve bilgisini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Ayten İFLAZOĞLU SABAN'a, veri toplama araçlarım konusunda bana yardımcı olan, değerli zamanlarını ve çalışmalarını benimle paylaşan Doç. Dr. Sonnur IŞITAN ve Öğr. Gör. Gülce Alev SAVTAK'a, ihtiyacım olan her anda bana yardımcı olan ve sorunlarıma içtenlikle çözüm bulmaya çalışan Arş. Gör. Şule KAVAK'a ve eğitim sürem boyunca emeklerini hissettiğim tüm hocalarıma çok teşekkür ederim.

Araştırmam esnasında yardımını esiremeyen kıymetli arkadaşlarıma, araştırma yaptığım okullarda bana yardımcı olan okul idarecilerine, öğretmenlere, velilere ve sevgili çocuklara teşekkür ederim.

Benim bugünlere gelmemi sağlayan ve desteklerini her zaman yanımda hissettiğim canım annem Halide ASEFLER ve canım babam Mehmet ASEFLER'e, değerli kardeşlerim Ebru ve Burak'a, minnetle teşekkür ederim.

Son olarak, her anımda yanımda ve destekçim olan, maddi ve manevi desteğini asla esirgemeyen, en zor zamanlarımda benimle olan eşim Sedat'a sevgilerimle teşekkür ederim.

Nazlı AKDENİZ

Şubat, 2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
ÖN SÖZ ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**
EKLER LİSTESİ ..... **xiv**

BÖLÜM I
GİRİŞ

1.1. Problem 3
1.2. Araştırmanın Amacı 6
1.3. Araştırmanın Önemi 6
1.4. Sayıltılar 8
1.5. Sınırlılıklar 9
1.6. Tanımlar 9
1.7.Kısaltmalar 9

BÖLÜM II
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı ve Önemi 10
2.2. Okul Öncesi Dönemde Resimli Çocuk Kitapları 11
2.2.1. Yazısız Resimli Çocuk Kitapları 12
2.3. Dil ve Konuşma 13
2.3.1. Dil Gelişimi İle İlgili Kuramsal Görüşler 14
2.3.1.1. Davranışçı Kuram 14
2.3.1.2. Bilişsel Kuram 15
2.3.1.3. Psikolinguistik Kuram 15
2.3.1.4. Etkileşim Kuramı 16
2.4. Dilin Değerlendirilmesi 16
2.4.1. Norm Bağımlı Yaklaşım 16

2.4.2. Betimleyici Yaklaşım 17
2.4.3. Anlatı Analizi 17
2.5. Anlatı Kavramı ve Anlatı Analizi 18
2.5.1. Anlatı Gelişimi 19
2.5.2. Anlatı Analizi Yöntemleri 21
2.6. İlgili Araştırmalar 23
2.6.1. Anlatı Analizi ve Öyküleme İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar 23
2.6.2. Anlatı Analizi ve Öyküleme İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar 26

BÖLÜM III
YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli 29
3.2. Çalışma Grubu 29
3.3. Çalışma Grubunu Oluşturan Çocuklara Ait Demografik Özellikler 32
3.4. Veri Toplama Araçları 34
3.4.1. Pragmatik Dil Becerileri Envanteri 34
3.4.2. Resimli Öykü Kitabı 36
3.4.3. Yazısız Resimli Kitap 36
3.4.4. Öykü Anlatma Değerlendirme Formu 37
3.5. Veri Toplama Süreci 38
3.6. Verilerin Analizi 39

BÖLÜM IV
BULGULAR

4.1. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Yapısı (Giriş, Gelişme ve Sonuç) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular 44
4.2. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öyküyü Kavrama Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular 53
4.3. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Hata Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular 57

4.4. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Değerlendirme Soruları Bölümü İncelendiğinde Güçlü Ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular 61
4.5. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Biçim Analizi (Öykü Anlatma Uzunluğu Ve Öykü Anlatma Hızı) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular 65

BÖLÜM V
TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Yapısı (Giriş, Gelişme ve Sonuç) İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar 68
5.2. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öyküyü Kavrama Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar 70
5.3. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Hata Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar 71
5.4. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Değerlendirme Soruları Bölümü İncelendiğinde Güçlü Ve Zayıf Oldukları Noktalar 71
5.5. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Biçim Analizi (Öykü Anlatma Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar 72

BÖLÜM VI
SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar 74
6.2. Öneriler 76
6.2.1. Uygulamalara İlişkin Öneriler 76
6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler 77

KAYNAKÇA 78
EKLER 83
ÖZGEÇMİŞ 92

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Çocukların Anlatı Gelişim Dönemleri 21
Tablo 2. Araştırmadaki Tüm Çocukların ve Çalışma Grubundaki Çocukların PDBE'den Aldıkları Puanlara Ait Bilgiler 30
Tablo 3. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yazılı Resimli Öykü Kitabı ile Oluşturdukları Öyküye Ait Biçim Analizi (Öykü Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) Sonuçları 31
Tablo 4. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı 33
Tablo 5. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykünün Biçim Analizi (Öykü Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) İle İlgili Verilerin Betimsel İstatistikleri ve Normallik Testi Sonuçları 41
Tablo 6. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Giriş Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular (N_{toplam}=57) 44
Tablo 7. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Gelişme Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular (N_{toplam}=57) 48
Tablo 8. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Sonuç Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular (N_{toplam}=57) 52
Tablo 9. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Kavrama Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular (N_{toplam}=57) 54
Tablo 10. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Hata Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular (N_{toplam}=57) 58
Tablo 11. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykünün Değerlendirme Soruları Bölümündeki Maddelere Ait Bulgular (N_{toplam}=57) . 62
Tablo 12. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yazısız Resimli kitap ile Oluşturdukları Öykünün Biçim Analizine (Öykü Uzunluğu ve Öykü

Anlatma Hızı) İlişkin En Düşük ve En Yüksek Puanlar ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=57) 66

EKLER LİSTESİ

Sayfa

EK 1. MEB İzin Yazısı 83
EK 2. Veli Uygulama İzni 85
EK 3. Genel Bilgi Formu 86
EK 4. Öykü Anlatma Değerlendirme Formundan Örnek Bir Bölüm 87
EK 5. Öykü Anlatma Değerlendirme Formundan Araştırmaya Göre Düzenlenen Maddeler 88

BÖLÜM I

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, son yıllarda önemi üzerinde fazlaca durulmaya başlanan, hakkında çokça araştırma yapılan bir dönem özelliği taşımaktadır. Eğitimciler ve ebeveynler, tüm gelişim alanlarında çocukların daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde yol alması için çaba göstermektedirler.

Okul öncesi eğitim dönemi olan 0-6 yaş aralığında bulunan çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimleri oldukça hızlıdır ve bu gelişmeler çocuğun geleceği açısından çok önemlidir (Poyraz ve Dere, 2003). Bu dönemde beyin gelişiminin de oldukça hızlı olduğu ve buna bağlı olarak sinaptik bağlantıların arttığı bilinmektedir. Beyin gelişiminin diğer tüm gelişim alanları açısından ne kadar önemli olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Beyin gelişiminin bu kadar hızlı olması çocuğun çevresel faktörlerden etkilenme oranını da bir o kadar artırmaktadır. Çocuğun ne öğreneceği, ne keşfedeceği çevreyle doğrudan ilgilidir (MEB, 2013).

Okul öncesi dönemde çocuğa sağlanan çeşitli zengin uyarıcılar, çocuğun hayal gücünün zenginleşmesini ve düşünme becerilerinin gelişmesini olumlu yönde desteklemesi bakımından önemlidir. Bu açıdan bakıldığında oyunların ve Türkçe etkinliklerinin önemi büyüktür (Çağdaş, Albayrak ve Cantekinler, 2003).

Okul öncesi eğitim programında çocuğun gelişimini farklı alanlarda desteklemek adına birçok etkinlik düzenlenmiştir. Düzenlenen bu etkinliklerden biri de Türkçe etkinliğidir. Türkçe etkinliği kapsamında belirlenen amaçlara bakıldığında, Türkçeyi doğru kullanmak, sözcük dağarcığını geliştirmek, farklı söz dizimi yapılarını anlamak, duygu ve düşüncelerini sözel ve sözel olmayan yollarla ifade edebilmek, dinleme yetisi kazandırmak gibi amaçlar görülebilir. Tüm bunların yanında Türkçe etkinliklerinin kitap sevgisi kazandırmak ve çocuğun kitaplarla meşgul olmasını sağlamak gibi bir amacının olduğu da görülmektedir. Türkçe etkinlikleri kapsamında, bilmece sorma, parmak oyunu oynama, resimli kitap okuma, öykü anlatma, öykü tamamlama, öyküyü tekrar anlatma, bir öyküyü resimlendirme, resimlerden yeni bir öykü oluşturma gibi etkinlikler bulunmaktadır (MEB, 2013).

Okul öncesi dönemdeki önemli gelişim alanlarından biri olan sözel dil gelişimi, sözcükleri, gramer kurallarını ve dilin kapsamlı kullanımını içermektedir. 4 ve 5

yaşlarında binlerce sözcükten oluşan bir kelime dağarcığına sahip olan çocuklar, 5 yaşında artık sözel karmaşık dil edinmiştir (Snow, 2001).

Erken çocukluk yıllarındaki bir çocuk dünyayı dokunma, görme, koklama ve duyma yolları ile anlamlandırmaya çalışır. Duyu organları ile yaptıkları bu anlamlandırma sürecinde somut materyaller olan kitaplar çocuklar için oldukça önemlidir. Çocukların harflerle, kelimelerle ve cümlelerle tanışması, parlak, canlı renkleri, resimleri ve şekilleriyle görsel olarak çocuğa hitap eden resimli kitaplar yardımıyla sağlanır (Oruç, 2010).

Çocuğun yaşamının ilk yıllarında kitap bir oyuncak kadar onun hayatına dahil olmalıdır. En başta bebeğin kitapla tanışması sağlanmalı daha sonra da onunla kısa da olsa zaman geçirmeye başlatılması gerekmektedir. 6 ay-2 yaş aralığı kitapla tanışma evresi olarak adlandırılırken; 2-4 yaş kitap ile arkadaşlık, 4-6 yaş da çocuklara kitap sevgisinin kazandırıldığı yaş aralığı olarak adlandırılabilir (Sever, 2017).

Çocuğun kitapla ilişkisinde farklı amaçlar, farklı özellikler ve farklı şekiller bulunabilmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarına hitap eden resimli hikâye kitaplarının temel amaçlarından biri çocuğa estetik zevkler tattırırken, onu okuma kültürüne yakınlaştırmaktır. Bir çocuğun kitaplarla erken tanışması, onun ileride yetişkin dünyasına uyumunu kolaylaştıracak ve kitaplarla arasındaki ilişkinin güçlü olmasını sağlayacaktır. Tüm bunlara ilave olarak resimli kitaplar çocukları okuryazarlığa heveslendirirken, çocukların düşünme ve konuşma becerilerini de olumlu etkilemektedir (Beyazova, 2006; Karatay, 2011).

Okul öncesi dönemde çocuğun hayatında yer alan kitaplar genellikle resimli kitaplardır. Tanımına bakıldığında resimli kitaplar, vermek istediği mesajı resimlerle ve sözcüksüz veya az sözcük kullanarak ileten kitaplardır. Resimli kitaplardaki bu resimler resimleyicilerce hazırlanırken, çocukların görsel okuryazarlığını geliştirir (Sever, 2017).

Çocuklara resimli çocuk kitapları okunurken resimler gösterilir ve kitapta yazan metin okunur. Çocukların kitapta yer alan resimler rehberliğinde öyküyü zihinlerinde canlandırmaları sağlanır. İçersinde metinlere yer verilmeyen resimli çocuk kitapları da mevcuttur.

Yazısız resimli kitaplar bir hikâyenin sözcük kullanılmadan sadece resimleme yöntemi ile anlatıldığı kitaplardır. Bu kitaplarda sözcüklere ihtiyaç duyulmaz çünkü sanatçıların hazırladığı resimler kurguyu çocuklara rahatlıkla anlatmaktadır. Yazısız resimli kitaplar görsel okuryazarlığı geliştirmektedir (Cianciolo, 1973; D'Angelo, 1981; Akt: Anderson, 2010: 76).

1.1. Problem

Okul öncesi dönemde çocukların gelişimleri oldukça hızlıdır ve bu dönem temel becerilerinin oluşmaya başladığı bir dönemdir. Okul öncesi dönem, çocukların kitaplarla etkileşimlerinin arttığı bir dönemdir. Kitaplar çocukların öğrenmelerine etki eden temel araçlardan biridir. Bu dönemde çocuğun hayatında daha fazla yer edinmeye başlayan kitaplar çocukların dil gelişimlerine ve okula hazır olma durumlarına etki etmektedir (Sever, 2008).

Yazıdan çok resmi bünyesinde barındıran ve 1-7 yaş grubu için düzenlenmiş olan kitaplara resimli kitaplar denmektedir. Çocuklara hikâyenin içeriğini resimlerle anlatılması, bu kitaplardaki resimlerin çocuğa hitap etmesini, çizimlerinin sanatsal olmasını, çizimlerinin çocuğun ruhsal ve zihinsel yapısına uygun olmasını gerekli kılmaktadır (Gönen, 1989, s.32). Resimli kitaplar boyutları büyük, renkli, okunması kolay olan, çok uzun olmayan, anlaşılır ve basit seviyede olan, sadece belirli yaş grubuna hitap edecek olan kitaplar olarak tanımlamıştır (Tan, 2001, s.4).

Resimli çocuk kitapları denince aklımıza gelen resimlerin çoğunlukta olduğu ve resimlerin kısa da olsa metinle desteklendiği kitaplar gelmektedir. Ancak bunların yanında bünyesinde metin barındırmayan yazısız resimli kitaplar da mevcuttur. Şahin (2014) çalışmasında çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resmi incelemiş ve bu çalışmada yazısız resimli kitaplardan bahsetmiştir. Yazısız resimli kitap aracılığı ile çocuğun kendi dünyasında kendi düş gücü ile kuracağı bir hayal dünyası vurgusu yapılmaktadır. Bu kitaplardaki resimler bir devamlılık sağladığından bir sonraki resimde ne olacağının çocuk için merak konusu olacağı; resimlerin çocuğu düşünmeye, hayal gücünü kullanmaya, akıl yürütmeye teşvik ettiği belirtilmiştir. Yazısız resimli kitapların, resmin evrensel dili aktarma özelliğinden yola çıkarak, kitap yazarının resimlerle anlatmak istediği öyküyü anlayacak ve çocukların görsel okuma becerisi üzerine büyük etkisi olacaktır ifadesi kullanılabilir (Cianciolo, 1973; Akt: Şahin, 2014).

D'angelo (1981) yazısız resimli kitapların dil gelişimi açısından ne denli önemli olduğunu belirtmekle birlikte, bu kitaplardaki resimlerden anlamlar çıkarma, öykü oluşturma, nesneleri adlandırma, öyküye dair konuşmalar yapma, sebep sonuç ilişkisi kurabilme becerilerinin çocukların kelime dağarcıklarını geliştirdiğini belirtmiştir (Akt: Anderson, 2010: 76).

Okul öncesi dönem çocuklarının sözel dil becerileri ile dinleme becerilerinin gelişimini destekleyen öyküleme becerisi, çocukların okuma becerileri ile yazma

becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Öyküleme gelişiminin incelenmesi çocuğun dil gelişimindeki ilerlemeyi net bir şekilde ortaya koyarken, gelecekte akademik başarıyı ve dil gelişiminin nasıl ilerleyebileceğini öngörmeyi sağlamaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimi alanının yanında bilişsel gelişim alanı açısından değerlendirilmesi, gelişim geriliği olan çocukların tespiti ve bu çocuklara uygulanacak programların belirlenmesi amacıyla dil becerilerini konu alan çalışmalara gereksinim duyulmaktadır (Pištav-Akmeşe, 2015).

Resimli kitapların çocukların başta dil gelişimi olmak üzere çeşitli gelişim alanlarındaki önemi büyüktür. Resimli kitapların bir türü olan yazısız resimli kitaplara ve bu kitapların çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine bakıldığında ülkemizde bu alana yönelik çalışma sayısının az olduğu görülmüştür. Özel olarak yazısız resimli kitaplar üzerine bir çalışmaya rastlanmamış; ancak bazı çalışmaların içersinde geçen bazı bölümlerde yazısız resimli kitaplardan bahsedildiği görülmüştür. Dünyada ise bu konuda çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür.

Öykü, çocuğun kendini ifade etmek için kullandığı yollardan biridir. Erken yaşlardan itibaren çocukların öykü anlattıklarını görmek mümkündür. Öyküleme analizi ise bizlere bu öykülerin oluşturulma serüveni hakkında bilgi verir. Çocuklar öykü oluştururken dilsel bilgileri nasıl bir araya getirir sorusunun cevabını bulma konusunda yardımcıdır. Öyküleme, dil alanındaki gelişim hakkında bilgi vereceğinden sözel dil gelişimini değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Öyküleme gelişiminin değerlendirilmesi ile gelecekteki dil gelişimi ve gelecekteki akademik beceriler yordanabilmektedir (Pištav-Akmeşe, 2015).

Anlatı analizi ile çocukların akademik becerileri belirlenebilir. Çünkü çocukların bilişsel süreç becerilerini ve akademik becerilerini yordamada öykü anlatma becerilerinin rolü büyüktür. Bilişsel gelişim açısından baktığımızda öyküyü kavrama bu alanda önemlidir. Çocukların sadece öykü anlatma becerilerine bakarak çeşitli gelişimsel düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir (Renz, Lorch, Milich, Lemberger, Bodner ve Welsh, 2003).

Gelişim bir bütündür ilkesinden yola çıkarak baktığımızda gelişim alanlarından birindeki ilerleme diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir. Bir alandaki becerilere bakarak farklı alanlardaki becerileri yordamak mümkündür. Yapılan araştırmalarda da öykü anlatma becerileri ile bilişsel gelişimin ve akademik becerilerin yakından ilgili olduğunu görmekteyiz. Öykü anlatma becerisi incelendiğinde de sözcük kullanımından, basit veya karmaşık cümle kullanımına, öyküyü kavramaktan kavradıklarını belli bir

sistematiğe göre düzenleyip ifade etmeye birçok temel becerinin gerektiğini ifade etmek mümkündür. Bu sebeplerden öykü oluşturma becerisi sadece dil gelişimi ile değil birçok gelişim alanı ile ilgilidir. Bu sebepler öykü oluşturma becerisinin incelenmesi, bazı alt boyutlarının analizini gerekli kılmaktadır. Ayrıca ülkemizde anlatı analizi ile ilgili az sayıda çalışma bulunmaktadır. Okul öncesi dönemin önemi düşünüldüğünde, bu dönemde öykü oluşturma becerisinin incelenmesi önemli olacaktır.

Ülkemizde anlatı analizi ile ilgili yapılan çalışmalarda çocukların anlatılarının genellikle yaş ve cinsiyet açısından değerlendirildiği görülmektedir. Baş ve Örs (2015) çalışmalarında cinsiyetin çocukların öykülerindeki kelime sayıları ve farklı kelime sayıları konusunda bir fark oluşturmadığı sonucuna varmıştır. Benzer şekilde Işıtan (2010) araştırmasında öyküdeki karakter ve yer tanıtımında normal gelişim gösteren kız çocuklarının daha başarılı olduğunu belirlemiş, diğer bölümlerde cinsiyetler arası bir fark tespit edilmemiştir. Yaşın çocukların anlatısı üzerinde etkili olduğu, 9 yaş grubunun daha küçük yaş grubuna göre daha başarılı olduğunu belirtmiştir.

Yurt dışında ise anlatı analizi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, anlatı kavramına daha farklı açılardan bakıldığı dikkat çekmektedir. Nyhout ve O'Neill (2013) çalışmalarında yazısız resimli kitap ve yazılı resimli kitap okuyan annelerin anlatılarını incelemiştir. Yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde kullandıkları dil yapılarının daha kompleks bir yapıda olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çocukların sözel anlatı becerilerinin değerlendirmesinin çocukluk döneminde önemli bir yeri vardır ve bu nedenle araştırmacıların ilgisini çeken konulardandır. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nde sözel anlatı becerileri okul programının temel bileşenlerindendir ve her eyalet bu becerileri tanımlayarak elde ettiği sonuçları genel eğitim programlarına yansıtmışlardır (Heilmann, Miller ve Nockerts, 2010).

Tüm bu bilgiler ışığında okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların oluşturdukları öykülerin incelenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın problem cümlesi, "Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerin anlatı analizi yöntemiyle değerlendirilmesiyle incelenen öykü anlatma becerilerinde çocukların öykülerinin güçlü ve zayıf noktaları nelerdir?" olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemektir.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öykü anlatma becerilerinde, çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki öykünün yapısı (giriş, gelişme ve sonuç) incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalar nelerdir?
2. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öykü anlatma becerilerinde, çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki öyküyü kavrama bölümü incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalar nelerdir?
3. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öykü anlatma becerilerinde, çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki hata bölümü incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalar nelerdir?
4. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öykü anlatma becerilerinde, çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki değerlendirme soruları bölümü incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalar nelerdir?
5. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların öykü anlatma becerilerinde, çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki öykünün biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümü incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde tüm gelişim alanlarında olduğu gibi dil gelişiminde de değişimlerin oranı büyüktür. Bu dönemdeki çocuklar için ana dilin kullanımı çocukların kendinin gerçekleştirmesi konusunda önemli bir role sahiptir. Nitelikli görsel ve dilsel uyarıcılarla desteklenen çocuklar 2-3 yaş civarında 900 sözcüklü bir kelime dağarcığına sahip olabilirken, 4-5 yaşlarına geldiğinde kelime dağarcığı 2000-2500 kelime sayısına ulaşabilir. 3-4 yaşlarında basit ve bileşik cümleleri kurabilen çocuklar, zaman kiplerini

de kullanarak dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı başarırlar. Artık 5-6 yaşlarına gelen çocuk ise anadili kendini, duygu ve düşüncelerini ifade edecek şekilde kullanmaya başlamıştır (Sever, 2008).

Okul öncesi dönem çocuğun dil gelişimi konusunda hızlı yol aldığı dili etkin bir şekilde kullanmayı öğrendiği bir dönemdir. Bu dönemdeki çocuk dil gelişimi konusunda daha hızlı yol alması adına bu konu ile ilgili desteklenmeli ve çocuğun dil gelişimine katkı sağlayacak farklı olanaklarla etkileşim halinde olması sağlanmalıdır. Bu amaçla dilimizin sözcük, atasözü, deyim, kalıp sözler gibi zenginlikleri ile buluşturmak amacıyla çocuğa uygun araçlara ihtiyaç duymaktayız. Bu amaç doğrultusunda masallar, öyküler, şiirler, tekerlemeler, bilmeceler kullanılabilir. Hem dil gelişimine katkı sağlamak hem de çocukları kitaplarla tanıştırmak adına resimli kitapların önemli bir görevinin olduğunu söylemek mümkündür (Sever, 2006).

Resim insan zihninden geçen düşünceleri somutlaştıran, renk ve çizgilerle dünyanın daha anlamlı olmasını sağlayan bir kavramdır. Bir resim gördüğümüzde ise bizi içine alır ve o dünyada bir misafir gibi karşılanırız. Yetişkinler dünyasında bu kadar büyük öneme sahip olan resmin çocukların dünyasında nasıl bir anlam teşkil ettiğini tahmin etmek gerekmektedir. Resim çocukların hayal güçlerinin sınırlarını zorlar. Dil gelişimi konusunda henüz yolunu tamamlamamış olan çocuğun bir resim karşısında gördüklerini ifade etmeye çalıştığını, onu kendi kelimeleri ile ifade etmeye çalıştığını görmek mümkündür (Şahin, 2014). Tüm bunlara paralel olarak araştırmada çocukların resimleri kendi cümleleri ile yorumladıklarını görmek mümkün olacaktır. Özellikle çocukların yazısız resimli kitap aracılığı ile oluşturdukları öykülerde kendi hayal dünyalarından süzülüp gelen ifadeler kullandıkları, özgün fikirlerini ifade ettikleri görülmektedir.

Resimli çocuk kitapları, çocukların keyif alarak öğrenebilecekleri, onların hayal güçlerinin sınırlarını zorlayan görsel öğeler ve metinler içeren kitaplardır. Resimli kitaplar çocuklara anlatmak istedikleri iletiyi bazen resimlerin yanında metinlerle, bazen az sözcük kullanarak bazen de hiç sözcük kullanmayarak verirler. Çocuk kitaplardaki sıralanmış bir dizi resmi, bu dizi resimler aracılığıyla verilmek istenen mesajı ve bu mesajı içeren öyküyü anlamlandırmaya çalıştığından kitap seçimi konusunda resim bize büyük bir yol göstericidir (Şahin, 2014).

Çocuk edebiyatının en büyük görevi, çocuklara anlatımın yani dilin olanakları ile birlikte resmin gücünü de kullanarak kurguya dayalı yeni yaşantılar sunmaktır. Bu şekilde çocukların duygu ve düşüncelerini geliştirmeyi sağlamak için çocuk kitaplarının

çocuğa uygun dil ve resimlerle donatılmış olması gerekliliği kaçınılmazdır (Sever, 2003).

Öyküleme, bir olayı ifade etmenin ileri biçimidir. Öykü, anlatılırken öykü anlatan kişinin dilbilgisi kuralarını uygulaması ile oluşur. Küçük yaşlarda öykü anlatımı başlamaktadır (Westby, 1989). Gelişimsel süreç olarak görülen anlatı becerileri gelişimsel dönemlere ayrılmıştır. Anlatı becerilerinin analizi sonucu elde edilen sonuçlar çocukların dil gelişiminin yanı sıra akademik becerilerini değerlendirme konusunda da fikir vermektedir. Çünkü çocukların anlatıları, bilişsel gelişimleri konusunda da yol gösterici olmaktadır (Işıtan ve Turan, 2014).

Tüm bunlardan yola çıkılarak öykülemenin özellikle dil gelişimi, bilişsel gelişim ve akademik beceriler konusunda yol gösterici olduğu söylenebilir. Çocukların ileriki yaşlarda belirtilen bu gelişim alanlarında çeşitli problemlerle karşılaşmamaları için erken çocukluk döneminde önleyici birtakım eğitsel etkinlikler sunmak gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla yapılmış olan bu çalışma okul öncesi eğitim programı geliştirme çalışma grubu üyelerine fikir vermesi yönüyle önemlidir.

Kendi öykülerini oluşturma çocukların dilin kullanımı konusundaki yeteneklerini geliştirirken onlara hayal güçlerini kullanma şansı da verir. Yeni öğrendikleri kelimeleri, gramer yapılarını artık doğru bir şekilde kullanmaya başlarlar. Kendi bakış açılarını, resimlerin hayal dünyalarındaki yansımalarını anlatırlar. Oluşturdukları öykülerin anlatı analizi ile incelenmesi hem farklı gelişim alanları ile birlikte dil gelişimi alanı hakkında bize bilgi verecek, hem çocukların öykü oluşturma becerisi konusundaki konumları hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayacak hem de çocukların hayal gücünün yansımalarının bizlere oluşturdukları öykü aracılığı ile ulaşmasını sağlayacaktır. Ayrıca ülkemizde anlatı analizi kullanılarak yapılan çalışma sayısının oldukça az olması bu çalışmayı farklı ve önemli kılmaktadır.

1.4. Sayıltılar

1. Öğretmenlerin Pragmatik Dil Becerileri Envanteri'ni doldururken envanteri gerçeğe en yakın şekilde doldurdukları varsayılmıştır.
2. Çalışmaya katılan çocukların öykü anlatma becerilerine sahip olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın ölçme araçları, "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu", "Doğumgünü Hediyesi" adlı yazısız resimli kitap ve "Parkta Bir Gün" adlı resimli öykü kitabı ile sınırlıdır.
2. Araştırma okul öncesi eğitim alan 60-72 aylık çocuklarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Doğumundan zorunlu eğitim yaşına gelene kadarki zaman aralığında çocukların gelişim özellikleri, her çocuğun kendi kişisel özellikleri ve farklılıkları dikkate alınarak onların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine destek olmak amacıyla aileler ve belli kurumlarca uygulanan eğitimdir (Oğuzkan, 1981).

Anlatı Analizi: Klinik değerlendirmelerde çocukların bilişsel ve dil becerilerini incelemek amacıyla sık sık kullanılan yöntemdir. Bu amaçla genellikle öykü kitapları kullanılır ve bu kitaplardan oluşturdukları öykülerle çocukların anlatıları incelenir (Işıtan, 2010).

Yazısız Resimli Kitap: Öykülerinin bir dizi resimleme aracılığıyla sözcüksüz veya çok az sözcükle anlatıldığı, yetenekli resimleyiciler (illüstratörler) tarafından resimlendiği ve resimler aracılığı ile kurgulanarak harflerin gereksiz kılındığı kitaplardır (Anderson, 2010).

Öykü Anlatma Becerisi: Öykü anlatırken anlatıcı tarafından dilbilgisi yapıları kullanılarak oluşturulan, küçük yaşlardan itibaren kazanılmaya başlanan, olay anlatmanın gelişmiş bir türüdür (Topbaş, 2005).

1.7.Kısaltmalar

PDBE: Pragmatik Dil Becerileri Envanteri
ÖADF: Öykü Anlatma Değerlendirme Formu

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı ve Önemi

Literatürde çocuk edebiyatının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bunlardan birkaç tanesine bu bölümde yer verilmiştir. Çocuk edebiyatını Sever (2003) "Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır" olarak tanımlamıştır. Başka bir tanımda da çocuk edebiyatı, çocukluk çağındaki insanların hayallerine, duygu ve düşüncelerine hitap eden sözlü ve yazılı tüm eserlerin toplamıdır (Oğuzkan, 2001).

Yazınsal metinlerin en önemli görevlerinden biri, anadilin yapısının, kurallarının çocuklara kazandırılması, anadili doğru kullanma duyarlılığının oluşturulmasıdır. Bu amaca hizmet anlamında bakıldığında çocuk kitapları, anlatım dilinin gücünü ve güzelliğini renklerin ve çizgilerin dili ile zenginleştiren araçlardır. Bu araçların okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocukların dil becerilerine olumlu etkileri olacağı bir gerçektir. Çocuğun dünyasına hitap eden, onun beğenisine göre düzenlenmiş olan anlatı, masal, öykü, şiir, roman gibi sanatsal değer taşıyan ürünler anadilin öğrenilmesinde öğrenme aracı olarak adlandırılabilir. Kitaplar anadil konusunda çocuklara bir dil modeli olurlar (Sever, 2004). Okulöncesi dönem çocukları için hazırlanan resimli kitaplarsa, çocuklarda kitap sevgisi uyandırır, kitaba karşı ilgi oluşturur. Aynı zamanda resimli kitap okunurken anlatımın ilgi çekici olması çocuklarda dinleme becerisinin gelişmesinde bir basamak olur (Sever, 2008).

Çocuk kitapları hakkında Beyazova (2007): “Kitaplar beynin hızlı gelişme döneminde bebek ve çocukların öğrenme ve konuşma becerilerinin gelişmesine önemli katkıda bulunan araçlardır. Düşündüklerini iyi dile getirebilme ve söylenenleri algılama yeteneği çocuğun içinde yaşadığı çevreden aldığı uyaranların çeşitliliği, sürekliliği ve sayısı ile ilişkilidir. Dile ilişkin uyarılar konuşma ve ona kitap okuma ile sağlanabilir. Kitap hem içeriği hem görselliği ile çok değerli bir uyarandır.” ifadesini kullanmıştır. Kitapla dil arasındaki ilişki çokça vurgulanmaktadır. Kitap ve sanat ilişkisi ile ilgili de Dilidüzgün (2007), kitaplar aracılığı ile sanat eğitiminden bahseder. Ona göre, kitaplar aracılığı ile verilecek olan sanat eğitiminin çocukta estetik yargı oluşturabilmenin

yanında ona bu süreçte onu eğlendirmeyi, heyecanlandırmayı sağlayan bir süreç yaşatmak amaçlanmıştır. Oğuzkan (2006), çocuk edebiyatı ürünlerinin yetişkinler için hazırlanan eserlerde olduğu gibi etkili ve özenli olması gerektiğini ifade etmiştir.

2.2. Okul Öncesi Dönemde Resimli Çocuk Kitapları

Çocuk kitapları, dilin anlatım olanaklarını, inceliklerini ve dilin özelliklerinin tümünü yansıtan, çocuğa göre kurgular içeren, okul öncesi dönemden ortaöğretim çağına kadar olan dönemde çocuğun dil gelişimi ile birlikte duygusal, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine katkıda bulunan kitaplardır (Aslan, 2006).

Okul öncesi döneminde bulunan çocuklara göre düzenlenmiş olan kitaplar incelendiğinde, öğretici nitelikte ve yazınsal nitelikte olmak üzere iki başlık altında toplanan kitaplarla karşılaşılır. Öğretici kitap olarak nitelendirilen kitaplar daha çok kavram öğretimine yönelik düzenlenmiştir. Yazınsal nitelikte olan kitaplarsa kavramsal oluşumun yanında insana ve hayata dair duygu durumlarını bünyesinde barındırır ve bunları çocuğa kazandırmayı amaçlar. Okul öncesi dönemde bulunan çocuğun, ancak bir yetişkin yardımı ile dilsel bir metni anlaması mümkündür. Yalnız bu durum, görsel iletiler sunulduğunda değişmektedir. Görsel öğelerle desteklenen bir metin çocuğa sunulduğunda, yanında bir yetişkin olmaksızın çocuk, görsel öğeler arasındaki ilişkiyi kavrayabilir. Örneğin duygular, okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için soyut ve algılanması güç bir konumdadır. Bazı durumlarda çocuklar, duygularını nasıl ifade edecekleri konusunda karmaşa yaşayabilmektedir. Bunu anlatmak onlar için oldukça zor olabilmektedir çünkü duygular soyuttur ve o dönemde bir çocuk için algılanması güçtür. Bu noktada bahsi geçen kitaplar yardımcı olabilmektedir. Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak düzenlenmiş, ona hitap eden bir çocuk kitabı çocukların duygularını anlatan birer araç olabilirler. Okul öncesi dönem çocuğuna yönelik olarak özenle hazırlanmış bir resimli öykü kitabı, çocuk için önemli bir arkadaş konumundadır. Çocuk bu kitaplarda kendi hayatından bazı örnekleri bu kitaplarda bulacak, kendini kitaplardaki karaktere yakın hissedecek, farklı problem durumlarına nasıl çözüm bulabileceğine dair örnekler görecektir. Resimli öykü kitaplarındaki karakterler ve o karakterlerin başlarından geçen kurgulanmış öyküler aracılığı ile çocuk, duyguları bu kitaplar aracılığı ile tanıyacaktır (Şahin, 2014).

Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için düzenlenen kitaplarda tasarım ve içerik yönüyle en önemli öğe resimdir. Çocuklar metindeki kurguyu resim aracılığı ile belleklerinde tamamlarlar (Sever, 2013).

Resimli çocuk kitapları bazı dilsel metinler ve görsel öğelerden oluşmaktadır. Bu dilsel metinler ve görsel ifadeler, çocuklara zevk aldırmakta, eğlenme ve öğrenmelerine yardımcı olmakta, düş kurmaya sevk etmektedir. Bazen resimli kitaplar işlevlerini hiç sözcük kullanmadan sıralı resimler kullanarak gerçekleştirirler. Çocuğun anlam dünyasında büyük yere sahip olan resimler, metinler kadar önemlidir. Bu resimler kitap seçiminde önemli bir yere sahiptir ve aynı zamanda metni tamamlaması ve çocuklar için dikkat çekiciliği de önem teşkil etmektedir (Şahin, 2014).

Resimli öykü kitaplarındaki sözel içerikler beynin sol yarım küresini çalıştırırken, görsel öğeler de sağ yarım küreyi aktifleştirerek beynin aktif olmasına yardımcı olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında resimli öykü kitapları beynin her iki yarım küresinin çalışmasına yardımcı olduğu için gelişimsel ve eğitsel anlamda büyük önem taşımaktadır. Resimli öykü kitaplarının hitap ettiği yaş grubuna bakıldığında bu yaş grubundaki çocukların gelişimsel açıdan çok hızlı bir dönemde oldukları, çevresel etkilenmelerin çok önemli olduğu görülür. Bu bağlamda resimli öykü kitapları, dil gelişimi, bilişsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında çocukları destekleyici etkiye sahiptir. Bu bakış açısından bakıldığında ise resimli öykü kitaplarının etkisinin sadece çocuğa kitabın okunduğu yaş üzerinde olmadığı, tüm yaşamla ilgili okuma alışkanlığı kazanma, edebiyat duyarlılığı oluşturma gibi kazanımlara sahip olduğu görülebilir (Tuğrul ve Feyman, 2006).

Anasınıfında yapılan okuma yazmaya hazırlık çalışmaları kapsamında kitapların kullanım oranının fazla olduğu görülmektedir. Burada öğretmene düşen görevlerden ilki çocuklara kitap okuyarak model olmak ve sonrasında çeşitli kitapları çocuklara okumak ve çocukların kendiliğinden kitaplarla ilgilenmeleri için onları cesaretlendirmektir. Çocuğun yetişkin eşliğinde kitap okuması, çocuğa okuma yazma ile ilgili önemli bilgiler verir. Örneğin okuma yazma yönünün soldan sağa olduğunu fark eder, harflerin biçimlerini tanır ve sözcük öğrenimine yardımcı olur (Deretarla Gül ve Bal, 2006).

2.2.1. Yazısız Resimli Çocuk Kitapları

Öykünün sıralanmış resimler aracılığıyla hiç sözcük kullanmadan veya çok az sözcükle anlatıldığı kitaplar yazısız resimli kitaplardır. Bu kitapların resimlemesini bu

alanda uzmanlaşmış kişiler olan resimleyiciler (illüstratörler) yapar ve resimler aracılığı ile metinlere ihtiyaç duyulmaksızın bir kurgu oluştururlar (Anderson, 2010).

Yazılı resimli kitaplar kadar yazısız resimli kitaplar da çocukların hayal güçlerini ve bilişsel gelişim süreçlerini olumlu etkilerken, çocuğun kavramlar yardımıyla kendi kişisel metnini oluşturmasını sağlar. Örneğin, Ak (2018)'ın Doğumgünü Hediyesi adlı yazısız resimli kitabı, anlatmak istenenler sözcüklere gerek kalmadan çizgi ve resimlerle anlatılmıştır. Kitapta, küçük bir çocuğa doğum gününde verilen bir hediyeyi ve çocuğun buna ulaşma isteğini konu alır. Resimleyici, kitabın en başından çocuğu düşünmeye iter ve çocuğu kendi dünyasına çekerken ona hayal gücünü iyice kullandırır. Kitabın her sayfasından sonra bir sonraki sayfada ne olacağı konusunda okuru meraklandıran resimler, çocuğu düşünmeye, tahmin etmeye hayal kurmaya, akıl yürütmeye teşvik eder. Resimlerde renklerle, çizgilerle aktarılan doğa sevgisi, insan sevgisi, yaşama sevgisi gibi insani konular, çocuğu hayal kurmanın yanında düşünmeye sevk eder (Şahin, 2014).

Yazısız resimli kitapların kullanılması dil gelişimi için çok önemli olması kaçınılmaz bir gerçektir. Çünkü çocuk buradaki resimlere bakarak resimleri yorumlar, nesneleri adlandırır, diyaloglar oluşturur, resimlerdeki olay örgüsünü tanımlar, sonuçları tahmin eder ve tüm bunları yaparken sözcük dağarcığının olumlu etkilenmesi, söz dizimi kurallarına göre cümle kurması kaçınılmaz bir olumlu sonuç olarak çocuğa döner. Literatürde yazısız resimli kitapların görsel okuryazarlığa etkisinden de bahsedilmiştir. Resimlerin evrensel bir dile sahip olduğunu söylerken, yazısız resimli kitabı oluşturan sanatçının kullandığı resimlere bakanların bu resimlerde anlatılanların anlamlarını anlayabileceklerini belirtir (D'angelo (1981); Cianciolo (1973); Akt: Anderson, 2010:76).

2.3. Dil ve Konuşma

Dil, duygu, düşüncelerin aktarılırken toplumda belirlenmiş sessel ve anlamsal ortak öğelerin kullanılarak ifade edilmesini sağlayan bir kurallar bütünüdür (Aksan 2003). Bunlara benzer şekillerde dilin pek çok tanımı yapılmıştır. Genel olarak ise başlangıç zamanı tahmin edilemeyen bir anlaşmalar sistemi, sosyal bir yapı olarak tanımlanabilir (Ergin, 1993).

Konuşma, bilginin yaşam deneyimlerini sözel olarak işleme sonucunda ortaya çıkar (Singh,1997). Konuşma gelişimine bakacak olursak, normal gelişim gösteren bir

çocuk konuşmasının nasıl olacağı, konuşmaya nasıl başlayacağını, konuşmasının topluma nasıl uyumlu olacağını yaşının ilerlemesine paralel olarak öğrenir. Konuşma gelişiminin de farklı yaşlarda farklı özelliklerle değişiklik gösterdiği görülmektedir (Baykoç Dönmez ve ark., 1993).

2.3.1. Dil Gelişimi İle İlgili Kuramsal Görüşler

Çocuklarda dilin kazanılması sürecini açıklayan görüşlere bakıldığında birden fazla görüş bulunduğu görülmektedir. Chomsky'e ait olan psikolinguistik görüş, dili öğrenebilmek için çocukların dil ile ilgili özel bir donanımla doğduklarını ifade eder. Skinner'a ait olan davranışçı görüşe göre dil, taklit, pekiştirme, ödüllendirme mekanizmaları ile kazanılmaktadır. Piaget ve Bloom'a ait olan anlamsal-bilişsel görüşe göre de dil, bilişsel yeteneklerin gelişmesi ile edinilir. Bruner'e ait olan pragmatik görüşe bakıldığında dil ediniminde sosyal çevrenin etkili olduğu belirtilmektedir. Etkileşimci görüşe göre de dil, kalıtım ve çevrenin etkisi ile oluşmaktadır ve bu görüş de Vygotsky ve Lahey'e aittir (Öztürk, 1995).

2.3.1.1. Davranışçı Kuram

Davranışçı kurama göre dil kazanımında çevre en temel ve önemli etkendir. Dil, öğrenilen bir davranıştır ve edimsel koşullanma dil öğreniminde temel taştır. Edimsel koşullanmaya göre davranışlar, dışarıdan gelen tepkilere göre değişir. Olumlu pekiştirilen davranışların tekrarlanma olasılığı artarken; cezalandırılan davranışların tekrarlanma olasılığı ise azalmaktadır. Karmaşık davranışların öğrenilmesi ise adım adım farklılaşarak olur. Bu süreçte de davranışlar istenen davranışa ulaşana kadar uyaranlar kademe kademe azaltılır veya artırılır. Dilin kazanımı da bu süreçte anlatıldığı gibidir. Çevreden gelen olumlu veya olumsuz tepkiler dilin kazanılması sürecinde önemli bir etkendir (Owens, 2005).

Davranışçı kurama göre dil kazanımı, bebeğin yetişkinlerin konuşmasını taklit etmesi ve yetişkinlerin de bu taklitleri ödüllendirmesi üzerine bebeğin bu taklit davranışını devam ettirmesi ile oluşur (Karacan, 2000).

Davranışçı kuramın en önemli destekçilerinden olan Skinner, davranışçı yaklaşımdan ilk defa 1957'de Verbal Behaviour adlı kitabında bahsetmiştir. Burada çocuğun dil kazanımı sürecinde çevrenin etkisinden bahseder. Çocuğun çevresindeki

yetişkinlerin çocuğun doğru söylediği sözcükleri pekiştirmesi sonucunda çocuğun sözcüğü doğru bir şekilde öğrendiğini ifade eder (Solmaz, 1997).

2.3.1.2. Bilişsel Kuram

Piaget, bilişsel görüşü destekler ve çocukla yetişkinin bilişsel süreçlerinin farklılığından bahseder. Bilişsel görüşün desteklediği ilkelere göre dil biliş seviyesini göstermektedir. Araştırmalara göre dil edinimi sürecinde söz dizimi bilgisi önemlidir ancak daha önceki bilişsel bilgi de çok önemlidir (Çayırçimen, 1999).

Bilişsel görüşü savunan araştırmacılar çocuklarda dil gelişiminin algılama, anlama, dikkat, imgeleme, hafıza ve akıl yürütme gibi zihinsel süreçlere paralel olarak ilerlediğini belirtirler (Öztürk, 2005).

J. Piaget ve L. Bloom, bilişsel görüşü temsil ederler. Bu yaklaşım, dil ile biliş arasındaki ilişkiyi öne çıkarmaktadır. Bloom'a göre çocuklar, daha önceleri edindikleri bilgileri kodlama veya temsil edebilmek için dili bir araç olarak kullanırlar. Dil gelişimi ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, çocukların konuşmadan önce kavramları öğrendiklerini, sentaks ve gramer yapılarınının ediniminden önce anlamları ifade ettikleri ortaya çıkmıştır (Aydın, 2005).

2.3.1.3. Psikolinguistik Kuram

Chomsky ve Lenneberg psikolinguistik kuramın en büyük destekçilerindendir. İnsan beyninin ve sinirlerinin yapısının genetik olarak konuşmayı sağlayacak şekilde düzenlenmiş olduğunu ileri süren psikolinguistik kurama göre, tüm çocuklar konuşmayı öğrenirken aynı aşamalardan geçer ve tüm çocukların dilin temel yapısını yaklaşık olarak 4 yaşında edindiklerini belirtir. Doğan her çocuk, dili doğuştan çözümleme, dilin yapısını fark etme ve dili kullanma konusunda yetenekli olarak doğar. Dil, bebeğin doğuştan sahip olduğüu bir yetenekle başlar ve çocukla çevrenin etkileşimi sonucunda gelişir ve kendiliğinden ortaya çıkar (Gander ve Gardiner, 2004).

A. N. Chomsky tarafından oluşturulan bu kuramın daha sonra Doğuştanlık Kuramı ve Doğuştanlık Yaklaşımı adıyla geliştiği görülmüştür. Bu kuramın ifade ettiği varsayıma göre, çocuklar anadillerinin edinimine doğuştan hazırdır. Yani dil edinme becerisine sahip olarak doğarlar. Bu becerinin de çocuğun beyninde var olduğu ve öğrenme aygıtı (language acquisition device, LAD) olarak adlandırıldığı bilinmektedir (Demirdezen, 2003).

2.3.1.4. Etkileşim Kuramı

Etkileşimci görüşe göre, dil kazanımı kalıtım, olgunlaşma ve çevrenin etkisi ile oluşmaktadır. Dil edinimi konusunda bebekler doğuştan konuşmaya hazır bir donanımla doğar ve çevre onları konuşma konusunda destekler ve konuşmayı öğretir (Öztürk, 2005).

Dil gelişimini açıklarken biyolojik, davranışsal veya bilişsel temellere dayandırılarak yapılan açıklamalar yeterli olmamaktadır. Etkileşim kuramının da dil edinimi konusunda önemli bir yeri vardır. Bu kurama göre biyolojik olgunlaşma, çevrenin etkisi ve yaşantılar dil ediniminde eşit ölçüde önemlidir. Yaradılış farklılıklarının dil gelişimini erken çocukluktan ilk çocukluğa kadar etkilediği görülmüştür (Slomkowski, Nelson, Dunn ve Plomin, 1992; Akt: Yazgan-İnanç, Bilgin, ve Kılıç-Atıcı, 2012). Etkileşim kuramı açısından bakıldığında anne babanın çocuğun dil gelişimine karşı ilgileri de dil ediniminde önemli bir etkendir. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, anne babaların çocuklarının heceleme yanlışlıklarını düzetme davranışı göstermeleri çocuklarının dil bilgisi kurallarına uygun konuşma durumlarını oldukça geliştirdiğini göstermiştir (Farrar, 1992; Akt: Yazgan-İnanç vd., 2012).

2.4. Dilin Değerlendirilmesi

Çocuklarda dilin değerlendirilmesi, zor ve ciddi zaman ayrılmasını gerektiren bir iştir. Tanılama ve değerlendirme süreçleri farklı birçok aşamayı içermektedir (Acarlar, 2002). Dilin değerlendirilmesi çalışmaları yalnızca dil problemi yaşayan çocukların sorunlarını tespit etmek amacıyla yapılmaz. Çocukların sorununun yapısının incelenmesini, dil konusundaki performansının belirlenmesini ve dil becerilerindeki gelişme durumunu ölçmek için de yapılmaktadır (Owens, 1999).

Dil gelişiminin değerlendirilmesi konusunda iki yaklaşım söz konusudur. Bu yaklaşımlar, normları veya performans seviyelerini değerlendiren norm bağımlı yaklaşım (normreferenced approach) ve çocuğun kendine özgü bireysel performansları ele alan ölçüt bağımlı yaklaşımdır (criterion-referenced approach).(Leonard, 1990; Owens, 1999; Paul,1995; Akt: Acarlar, 2002).

2.4.1. Norm Bağımlı Yaklaşım

Dilin değerlendirilmesi amacıyla norm bağımlı yaklaşım kapsamında testler, ölçekler gibi standart değerlendirme araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Bu tür

testlerin avantajlarından biri çocuğun dil konusundaki performansının akranları ile karşılaştırılmasına olanak vermesidir. Fakat yapılandırılmış olması bireysel, sosyal ve kültürel farklılıkları göz ardı etmesine yol açması nedeniyle eleştirilmektedir (Işıtan, 2010).

Çocukların dil değerlendirmeleri açısından test önemli bir ölçüm yoludur. Fakat başka bir açıdan bakıldığında test sonuçlarının bizi her zaman aynı sonuca ulaştırmadığı görülmektedir. Örneğin aynı testten aynı puan alan iki çocuğun dil becerilerinin aynı olmaması durumu testi belli noktalarda sınırlı kılmaktadır. Bu sonuç da dilin değerlendirilmesinde yalnızca test kullanımının yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Standart testlerin kullanımı beraberinde bireysel, sosyal ve kültürel farkların dile olan etkisinin ihmal edilmesi sorununu da getirmektedir. Örneğin, belirgin bir ses hatası sebebiyle değerlendirilen bir çocuğun, "n" sesini test etme amacıyla gösterilen resimli kartlardan "nine" resmini adlandırılması istendiğinde "ebe" sözcüğünü ısrarla kullanması dikkat çekmiştir. Ancak tüm bu etkenlere rağmen testlerin dilin değerlendirilmesindeki önemi büyüktür (Acarlar, 2002).

2.4.2. Betimleyici Yaklaşım

Betimleyici yaklaşım, çocuğun dilinin tanımlanmasında daha çok ayrıntı elde edilmesini sağlar. Bu yaklaşımın içeriğinde doğal dil örneği alınması, gözlem ve çeşitli dil becerilerini değerlendirmek için düzenlenmiş olan ölçüt bağımlı işlemler bulunur. Betimleyici yaklaşım kapsamında yapılan bir dil değerlendirmesi her çocuğa göre bireyselleştirilmiştir. Çocuğun kendi dil becerilerinin tanımlanması ile eğitim programının daha etkili olacak şekilde düzenlenmesine de imkân vermektedir. Ölçüt bağımlı değerlendirmede ise böyle bir durum söz konusu değildir. Çocuğun dil konusundaki performansının başka bir çocukla karşılaştırılması yapılamaz (Acarlar, 2002).

2.4.3. Anlatı Analizi

Anlatılar, dil gelişimini değerlendirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Çocukların dillerinin pragmatik açıdan değerlendirilmesi ve dil problemi yaşayan çocukların tespitinde çocukların anlatıları ve bu anlatıların değerlendirilmesi kullanılmaktadır. Anlatıların değerlendirilmesinde ise farklı birkaç yöntem kullanılırken en çok kullanılan yöntemlerden biri yeniden anlatma yöntemi (retell) veya öykü

oluşturma (story generation) yöntemidir. Bunların dışında kullanılan daha farklı yöntemler ise şunlardır: Beceri ya da rutin olayları tanımlama, yazısız bir resimli kitaptan öykü oluşturma ve kendi kişisel tecrübelerini anlatmadır (Adams, 2002).

2.5. Anlatı Kavramı ve Anlatı Analizi

Küntay (2013) anlatı kavramının tanımını yaparken şu ifadeleri kullanmıştır: "Birden fazla sözceyi içeren, geçmiş ve gelecekle ilgili gerçek ya da düşsel özellikler taşıyan, çocuğun da içinde olduğu olaylar, anılardır." Yine Küntay (2013), anlatı ile ilgili olarak; "İster kişisel, ister bilişsel/kavramsal, ister dilsel alandaki gelişmenin olsun, anlatı söylemi bütün bir gelişim alanlarının ara yüzünde merkezi bir yere sahiptir" ifadesini kullanmıştır.

Topbaş (2005)'a göre, kişinin yaşadığı olaylara ve o kişinin bu olayları algılayış biçimine göre konuşulan dil şekillenmektedir. Bir olayın ifade edilmesi konuşmayı oluştururken, bu ifade ediş yani konuşma sırasında sarf edilen sözcük ve metinler de söylemi oluşturur. Anlatılar, betimlemeler, sohbetler, açıklamalar vb. söyleme örnek olarak verilebilir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında zihinsel beceriler ve dil becerileri ile anlatı becerilerinin çok yakından ilişkili olduğu görülebilir. Ayrıca anlatı becerilerinin dil problemi yaşayan çocukların değerlendirilmesinde ve bu probleme çözüm bulma sürecinde büyük önemi olduğu açıktır (Işıtan, 2010).

Dil becerileri temelinde yapılan bir araştırmada, özgül dil bozukluğu olan çocuklarla normal gelişim gösteren çocukların anlatı becerileri karşılaştırılmıştır. Özgül dil bozukluğu olan çocukların anlatı becerilerinin normal gelişim gösteren çocuklarınkinden daha geri olduğu sonucuna varılmıştır (Bishop ve Adams, 1992).

Stadler ve Ward (2005), anlatının önemini şu sebeplerle ilişkilendirmiştir:

1) Anlatılar dil gelişimi hakkında fikir verir ve dilin değerlendirilmesi konusunda önemlidir. Anlatı günlük konuşmadan farklıdır ve anlatılar sırasında daha karmaşık dil yapıları kullanılır. Anlatıcı, anlatılarında zaman zaman sıfat, zamir ve bağlaçlar kullanmak zorunda kalır. Anlatı çocukların okumayı öğrenmeden önceki zaman diliminde üst dil becerilerinin gelişimine yardımcı olur.

2) Anlatılar ilerdeki okuma becerisi kazanımı için önemlidir. Okuma becerisi, geçmişle bağlantılı soyut becerilerle bağlantılıdır. Anlatılar da bu becerilerin kazanılması konusunda büyük destekçi olmaktadır.
3) Anlatı, kavram gelişimi ile çok yakınan bağlantılıdır. Çocuktan iyi düzenlenmiş bir öykü anlatması beklendiği düşünüldüğünde çeşitli kavram bilgilerine sahip olmasının gerekliliği açıktır. Zamana ait kavramlar, neden-sonuç ilişkileri ve empati kurma becerilerini kazanmış olması gerekmektedir.

Anlatı analizi ise klinik değerlendirmelerde çocukların bilişsel ve dil becerilerini incelemek amacıyla sık sık kullanılan bir yöntemdir. Bu amaçla genellikle öykü kitapları kullanılır ve bu kitaplardan oluşturdukları öykülerle çocukların anlatıları incelenir (Işıtan, 2010). Anlatı analizi ilgili olarak genellikle yazısız resimli öykü kitapları kullanılmaktadır. Anlatılar, okul çağındaki çocukların akademik durumlarını tespit etme konusunda önemlidir. Çünkü anlatı gelişimi bilişsel gelişimle yakından ilgilidir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak öykü anlatma becerileri çocukların bilişsel süreç becerilerini anlama ve akademik güçlüklerini tespit etmede önemli bir rol oynar (Renz ve ark, 2003).

2.5.1. Anlatı Gelişimi

Anlatı gelişimini inceleyen farklı araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalarda 3-4 yaşlarındaki çocukların anlattığı öykülerin çeşitli açılardan sınırlı olduğu, ancak 5-7 yaş grubundaki çocukların anlattı öykülerin kurgusal açıdan daha ayrıntılı ve zengin olduğu görülmüştür. 8 yaş ve daha büyük yaş grubunun anlattığı öykülerde ise tümevarım ve tümdengelim yöntemlerini kullandıkları tespit edilmiştir. 5 yaş çocuklarının öykülerinde kendi yaşadıkları yerlere ait olaylara değinirken; 9 yaş ve sonrasındaki çocukların öykülerindeki olayların daha evrensel nitelikte olduğu görülmüştür (Karmiloff-Smith, 1979, 1981, 1984, Reilly, 1992, Bamberg, 1987, Berman & Slobin, 1994; Akt.. Owens 2005).

Işıtan ve Doğan (2015), araştırmalarında ilkokul 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin öykü anlatma becerilerini anlatı analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Araştırmada sınıf ve cinsiyetlere göre öykü anlatma becerisi açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda yaşla birlikte öykü anlatma becerilerinin geliştiği bulunmuştur. Öyküdeki

detayları hatırlama oranına bakıldığında, büyük yaşta olan çocuk grubunun daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Küntay (2013) ise araştırmasında 3-6 yaş aralığında bulunan toplam 46 çocukla çalışmış ve çocukların anlatı özelliği taşıyan konuşmalarını incelemiştir. Ona göre Türk çocuklarının anlatı yeteneğinin sosyalleşmesi sürecinde hem yetişkinler hem de akranlar önemli rol oynamaktadır. Yetişkinler, bir konu açar ve çocukların açtığı konuya ilgi göstererek belli konu başlıklarının bu şekilde ilerlemesini sağlarken; akranlar ise diğer çocukların anlatılarını devam ettirebilecekleri bir anlatı temeli oluştururlar.

7 yaşındaki bir çocuğun anlattığı öyküler incelendiğinde öyküye dair anlatımda genellikle bir başlangıç, bir problem ve bunu çözmek amaçlı bir plan olduğu görülür. Bu yaş grubunun öykülerindeki konu genellikle kurguladığı karakterlerin geçmişte yaşadığı olaylardan oluşur ve öykü anlatıcıya göre genişleyebilir (Işıtan, 2010).

Anlatı becerileri gelişimsel süreç sayılmış ve gelişimsel dönemlere ayrılmıştır. Buna göre anlatılar gelişimsel süreçte oluşur ve bu süreç için beş temel dönem bulunmaktadır (Stadler ve Ward, 2005):

Etiketleme (labelling): 3 yaş ve bu yaşa yakın çocukların öyküleri sözel etiketlendirmelerini barındırır. Mantıklı olmayan tekrarlı cümleler görülmektedir.

Listeleme (Listing): 4 yaş ve bu yaşa yakın çocukların öyküleri konu merkezlidir. Karakterlerin yaptıkları veya algısal tutumları listelenir.

Bağlantı Kurma (Connecting): 5 yaş ve bu yaşa yakın çocukların öykülerinde ana bir konu vardır ve bu olaya bağlı olarak karakterlerin yaptıklarını ve başlarından geçenleri anlatılır. Olaylar ve karakterler birbiriyle bağlantılıdır.

Sıralama (Sequencing): 5-6 yaş ve bu yaşlara yakın çocukların öykülerinde olayları oluş sırası bakımından doğru sıralama ve öykülerde mantıklı bir neden-sonuç ilişkisine rastlanır. Bu yaş grubu çocuklarının öykülerinde zaman ve nedenler sorgulanabilir.

Öyküleme (Narrating): 6 yaş ve bu yaşa yakın çocukların öykülerinde yukarıdaki anlatı gelişimi dönemlerine ait özellikler bulunur ve bu özellikler konuyla ilişkili olarak karakterin eyleminden bahsetmektedir. Öykünün başı bellidir ve sonu tahmin edilebilir.

Applebee (1978), çocukların anlatı gelişimleriyle ilgili olarak dönemler oluşturmuştur. Sonrasında bu dönemler Hughes, McGillivray ve Schmidek (1997) tarafından tartışılmış ve düzenlenmiştir. Buna göre bu gelişimsel dönemler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir (Akt: Paul, 2002):

Tablo 1

Çocukların Anlatı Gelişim Dönemleri

Ortalama yaş (normal gelişim gösteren çocuklar için)	**Anlatı türü**	**Anlatı türünün tanıtımı**
2 yaş	Kümeleme (Heap)	Eylem ve olayları etiketlendirir veya basit yapıda sözce ve cümle kullanarak tanımlama yapar.
3 yaş	Öykü sırala (sequenzing)	Olay etrafında düzenlenen temel konu, karakterler bulunur. Ancak olaylar arasındaki geçişler mantıklı değildir.
4 yaş	İlkel anlatı	Başlangıç, eylem ya da girişimde bulunma ve sonuç olmak üzere üç bileşenden oluşan öykünün sonunun kesin bir son olmadığı görülür. Karakterlerin eylemde bulunma gerekçeleri belli değildir.
4-5 yaş	Zincirleme (chain)	Öyküye zaman zarflarının, neden-sonuç ilişkilerinin katıldığı dönemdir. Buna ilaveten üç elementte karakterlerin güdülenmesinden bahsetmek mümkündür.
5-6 yaş	Gerçek anlatı	Öykü, temel konuyu, olayı belirtir. Öykünün senaryosu temel konu ve karakterlerin çevresinde gelişir. Olayların geçişleri mantıklı, sıralaması düzgündür. Öykünün sonunda problemin çözüldüğü görülür, bir sondan bahsetmek mümkündür.
7-8 yaş	Özel anlatı	Tüm bölümleri bulunan öykülerin, birçok kısımdan meydana geldiği görülür. Çocuk duyduğu bir öyküyü özetleme konusunda başarılıdır.
11-12 yaş	Karmaşık anlatı	Tüm bölümleri bulunan öykülerin daha karmaşık yapıda olduğu ve iç içe geçmiş bir yapıda olduğu görülür.
13 yaş	Anlatı analizi becerileri	Bu dönemde anlatı stili tarifi yapılabilir ve diğer öykülerle karşılaştırma yapılabilir.

Kaynak: Aplebee, 1978; Hughes, McGillivray, & Schmidek, 1997; Klecan-Aker& Kelty, 1990; Paul, 2001. Akt; Paul (2002). Introduction to Clinical Methods in Communication Disorders, Paul.H.Brookes, Publishing Co, Inc, sf;133'den alınmıştır.

2.5.2. Anlatı Analizi Yöntemleri

Öykü yapısı/öykü oluşturma: Öykü oluşturma yönteminde çocuklara bazı resimler gösterilir ve bu resimlerden yola çıkarak öykü oluşturmaları istenir. Burada öykü oluşturmayla alakalı olan "Detroit Öğrenme Anıklığı Testi" (Detroit Test of Learning Aptitude Third Edition -DTLA-3; Hamil;1993) kullanılmaktadır. Oluşturulan öyküleri değerlendirmek amacıyla yine alt testi olan "Dil Değerlendirme Ölçeği" (Language Assessment Scale- DeAvilo& Duncan, 1977, 1986) kullanılmaktadır (John, 2001; Akt: Işıtan, 2010).

Öyküyü yeniden anlatma: Burada öyküyü yeniden anlatma ile alakalı olarak "Geniş Aralıklı Bellek ve Öğrenme Testinin" (Wide Range Assessment of Memory and Learning-WRAML) Öykü Belleği alt testi kullanılmaktadır. Bu test öykü düzenini ve öyküyü kavramayı değerlendirmemektedir (Adams ve Sheslow,1990; Akt: Işıtan, 2010).

Karmiloff-Smith tarafından geliştirilen Balon Öyküsü (the Baloon Story) yazısız resimli öykü kitabı, araştırmalarda öykü anlatma becerilerini değerlendirmek amacıyla kullanılan başka bir öykü kitabıdır. Kitap 6 resimden oluşur ve bir çocuğun baloncudan balon alması, balonun patlaması ve çocuğun bu yüzen ağlaması resimlerde yer alır. Resimlere bakarak çocuktan öykü oluşturması beklenir ve oluşturulan bu öyküde kullanılan dil ve öykünün içeriği değerlendirilir (Küntay, 2002).

Öykü anlatma becerilerini değerlendiren norm testlerden bir örnek de Cowley ve Glasgow tarafından oluşturulan "Otobüs Öyküsü" (Bus Story), sözel anlatı becerilerini değerlendirir. Bu testte öykünün sözel olarak tekrar edilmesi ile değerlendirme yapılır. Kitabın sözel bir öyküsü vardır ve çocuğun resimlere bakarak öyküyü yeniden anlatması gerekmektedir. Öykü bilgisi ve cümle uzunluklarına bakılır; ancak test yalnızca 6-11 yaş aralığı için düzenlenmiştir (Schneider ve vd., 2003; Akt: Işıtan, 2010).

Öyküyü yeniden anlatma (retell) yöntemi, biçimsel olmayan yöntemlerden en çok kullanılanlardandır ve burada öykü çocuğa anlatılır veya teypten dinletilir. Daha sonra da öyküyü dinleyen çocuktan kitabın resimlerine bakarak öyküyü yeniden anlatması istenir. Değerlendirme yapılırken çocuklara öyküyü hatırlatıcı soruların sorulması önemlidir. Çünkü bu hatırlatıcı sorular sayesinde çocukların öyküdeki olaylar arasında nasıl bağlantı kurduklarını ve öykü ile ilgili bilgilerini değerlendirmeyi sağlar. Son yıllarda televizyon izleme ile de değerlendirme yapılmaktadır. Bu yöntemde ilk olarak oyuncak ile birlikte televizyon programı izletilir. Daha sonra da oyuncak verilmeden izletilir ve değerlendirme yapılır. Burada da değerlendirilecek olan seçici dikkattir (Lorch, E., P., Milich, R. ve Sanchez, P.R., 1998).

Anlatı analizi çalışmalarında kurbağa öyküleri kitapları en fazla kullanılan kitaplar arasındadır. Yazar ve ressam olan Mercer Mayer tarafından hazırlanan 6 tane kurbağa öyküsü bulunmaktadır. Bu kitaplar yazısız resimli kitaplardır ve şöyle sıralanabilir: "Çocuk, Köpek ve Kurbağa" (A boy, a Dog, and a Frog), "Kurbağa Neredesin?" (Frog Where Are you?), "Kendi Başına Buyruk Kurbağa (Frog on his Own), "Kurbağa Yemeğe Gider" (Frog Goes to Dinner), "Bir kurbağa ve Çok Fazlası" (One Frog Too Many) ve "Çocuk, köpek, kurbağa ve arkadaşı" (A Boy, a Dog, a Frog, and a Friend)dır (Schneider vd., 2003; Akt: Işıtan, 2010).

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu kısımda araştırma konusuna ilişkin olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar ele alınmıştır.

2.6.1. Anlatı Analizi ve Öyküleme İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Küntay (2002)'ın araştırması farklı yaş grubundaki çocuklarla yetişkinlerin öykü anlatma becerilerinin karşılaştırılması ve aralarındaki farklılıkları incelemek üzerine düzenlenmiştir. Burada bahsi geçen çocuklar 3-9 yaş grubundayken; yetişkinler de 22 yaş ve yukarısındaki bireylerden oluşmaktadır. Çalışmada 6 resimden oluşan Baloon Story kullanılmış, katılımcıların resimlerden öykü oluşturması istenmiştir. Çalışma sonucunda okul öncesi dönemde olan çocukların oluşturdukları öykülerin yetişkinlerinkinden farklı olduğu; ancak bu farklılığın 7 yaştan itibaren azaldığı sonucuna varılmıştır.

Akıncı Oktay (2006), Türk çocuklarının kişisel deneyim anlatılarının sosyodilbilimsel analizi üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmada çocukların aile eğitim düzeyleri ile anlatıları arasındaki ilişki mercek altına alınmıştır. Araştırmada 9-10 yaşları arasında çeşitlilik gösteren 200 çocuk seçilmiştir. 100 çocuk aile eğitim seviyesi yüksek grubu, 100 çocuk da aile eğitim seviyesi düşük grubu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda bu iki gruptaki çocuklar arasında farklılık bulunmuş; aile eğitim seviyesi yüksek olan gruptaki çocukların dilbililimsel seçimlerinin daha iyi olduğu görülmüştür. Aile eğitim seviyesi yüksek gruptaki çocuklar daha fazla cümle kurmuş, daha fazla kelime kullanmıştır.

Küntay ve Koçbaş (2009)'ın araştırmalarında İngiliz ve Türk çocuklarının anlatıları karşılaştırılmıştır. Araştırmada Mecer Mayer tarafından yazılan "Frog Where Are You?" adlı resimli yazısız kitabı kullanılmıştır. Bu öyküde geçen üç ana karakterin İngiliz ve Türk çocukları tarafından nasıl anlatıldığı incelenmiştir. Araştırmada 3-4, 5-6 ve 9-10 yaşlar arasındaki her iki ülke çocukları ve yetişkinleri yer almıştır. Araştırmada İngilizce konuşan okul öncesi dönem çocuklarının belirsiz zamir kullanımlarının Türkçe konuşan çocuklardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 9 yaş ve sonrası grubun öykülerinde ise iki grup arasında farklılığın azaldığı, karakter tanımlamaların daha iyi yapıldığı, iki grup arası farklılığın yaşla birlikte azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Işıtan (2010)'ın çalışmasında 7-9 yaş grubundaki normal gelişim gösteren Türk çocuklarının anlatı becerileri seviyelerin belirlemek, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite

Bozukluğu olan çocukların anlatı becerilerine dair bilgiler elde etmek, normal gelişim gösteren çocukların anlatı becerileri ile Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu olan çocukların anlatı becerilerini kıyaslamak ve aralarındaki farklılıkları belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada bu amaç doğrultusunda öncelikle 7-9 yaş grubu aralığında normal gelişim gösreren çocukların öykü anlatma becereileri yaşa ve cinsiyete göre incelenmiştir. Daha sonra da DEHB olan çocukların öykü anlatma becerileri karşılaştırılmıştır. Normal gelişim gösteren çocukların öykü anlatma becerilerine bakıldığında genel olarak 9 yaş grubundaki çocukların diğer yaş grubundakilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykünün giriş bölümünde öyküdeki karakterlerin ve yerin tanıtımı konusunda kız çocuklarının daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öyküdeki detay bilgileri hatırlama konusunda kız çocuklarının daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykünün gelişme bölümünde, öykü anlatma becerilerinde cinsiyete göre fark bulunamazken, 7 yaş grubundaki çocukların diğerlerine göre daha başarısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada öyküyle ilgili detay içeren bilgiler bulunduğu görülmüş, yaşın bu konuda fark oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykünün sonuç bölümünde ise cinsiyete göre fark ortaya çıkmamış bununla birlikte farklı yaş gruplarının da yakın puanlar aldığı görülmüştür. Normal gelişim gösteren çocuklar ile DEHB'li çocukların öykü anlatma becerilerinin karşılaştırılması kısmında ise normal gelişim gösteren çocuklarla DEHB olan çocukların öykü anlatma becerilerinde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. DEHB olan çocukların bu konuda genellikle bazı zorluklar yaşadığı belirlenmiştir.

Işıtan ve Turan (2014)'ın yaptıkları çalışmada çocuklarda dil gelişiminin değerlendirilmesinde bir anlatı analizi yaklaşımı olarak öykü anlatımı konusu çalışılmıştır. Araştırmada çocukların anlatı gelişimi dönemlerine, öyküleme analizi yöntemlerine ve öyküleme analizinin önemine değinilmiştir. Araştırmaya göre çocukların anlatı gelişimi dönemleri daha önce yapılan araştırmalarca belirlenmiş, zaman içersinde geliştirilmiş ve bu çalışmada yer almıştır. Çalışmada öyküleme analizinde formal norm bağımlı ve informal ölçüt bağımlı değerlendirme metotları olduğundan bahsedilmiştir. Anlatı analizi için de genellikle öykü kitapları kullanıldığı ve çocukların anlatılarının bu kitaplardan oluşturdukları öyküler aracılığı ile değerlendirildiği vurgulanmıştır. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen araçlar, öykü oluşturma ve öykü tekrarı başlıkları altında açıklanmıştır. Öykü oluşturmada çocuklara resimler gösterildiği ve çocuklardan bu resimlerden öyküler oluşturmaları beklendiğinden ve bu anlatıların da "Dil Değerlendirme Ölçeği" ile

değerlendirildiğinden bahseder. Öykü tekrarı ise öyküyü yeniden anlatmaya dayalı olup değerlendirme ise daha çok bellekle ilgilidir. Burada da Öykü Belleği alt testi kullanılmaktadır. Öykü analizinin eğitsel açıdan önemine değinilmiş olan bu çalışmada, bu analizin sadece dil gelişimi ile ilgili olmadığı; çocukların bilişsel gelişim özelliklerinin belirlenmesinde de oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

Koç, Yıldız ve Coşkun (2015)'un çalışmalarında çocukların resimli çocuk kitaplarını nasıl yorumladıkları incelenmiştir. Çalışmada Behiç Ak'ın Uyurgezer Fil isimli resimli hikâye kitabı kullanılmıştır. Hikâyedeki bazı sayfalardaki resimler metinleri kapatılarak çocuklara gösterilmiş ve resimlerde gördüklerini anlatmaları istenmiştir. Bu çalışmada ilkokul 1. sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Çocuklarla birebir görüşmeler yapılarak yorumları kaydedilmiş ve daha sonra bu yorumlar analiz edilmiştir. Araştırmada çocukların yaptıkları yorumlar dört başlıkta incelenmiştir: Tanımlama, yüzeysel yorumlama, hayali yorumlama ve kritik anlayış. Yorumlar incelendiğinde en fazla tanımlama düzeyinde yorum yapıldığı görülmüştür. Kritik anlayış içeren yorumlar çok az sayıdadır. Her beş cümleden biri de hayali yorumlama düzeyindeyken, yüzeysel yorumlama düzeyindeki yorumlar bundan daha azdır. Tanımlama düzeyindeki yorumlarda çocuklar sadece resimde gördüklerini söylemiştir. "yeşil bir fil var" gibi bir yorum bu düzeyde değerlendirilmiştir. Yüzeysel yorumlama düzeyindeki yorumlar resimlerdeki ipuçlarından yola çıkarak temel bazı açıklamaları kapsar. "Gürültü yapmamaya çalışıyor" yorumu buna örnek verilebilir. Hayali açıklama düzeyinde resimde gördüklerinden yola çıkan çocuk hayal gücünü de kullanarak bir yorum yapar. "Yolda gelirken düşmüş, canı acımış" ifadesi buna örnektir. Kritik anlayış düzeyinde ise çocukların eleştirel bakış açılarının yansımaları görülmektedir. Çocuk resimleri yorumlar ve neler yapılması veya yapılmaması gerektiği konusunda düşüncelerini söyler. "Kimse kırmızı ışıkta durmamış, o yüzden trafiğin düzeni bozulmuş" şeklinde bir yorum kritik anlayışa örnek oluşturmaktadır. Çocukların resimlere yaptığı yorumlarda genelde kısa cümleler kurdukları ve o an bulundukları sayfaya odaklanarak bir öykü zinciri oluşturma yoluna gitmedikleri gözlemlenmiştir. Gösterilen iki sayfa birbirini takip eden sayfalar olmasına rağmen çocukların yorumlarında bir bütünlüğe rastlanmamıştır. Katılımcıların çoğunun okul öncesi eğitim almış olmasına rağmen yorumlarının tanımlama düzeyinde kaldığı görülmüştür. Bu çalışmadaki çocukların genelde basit düzeyde cümle kurdukları görülürken dünyada yapılan benzer çalışmalarda durumun farklı olduğu dikkat çekmektedir. Yurt dışındaki bazı çalışmalara katılan çocukların yorum yaparken görünenin ötesini düşünmüş ve üst

düzey muhakeme yeteneklerini kullanmışlardır. Dikkat çeken bir diğer konu da araştırmaya katılan çocukların resimlerin sanatsal yönlerine hiç dikkat etmemeleri olmuştur. Oysa literatürde yurt dışında yapılan bazı çalışmalara katılan çocukların resimlerin sanatsal yönü ile ilgili yorumlar yaptıkları dikkat çekmektedir. Fırça darbelerine, koyu renklerin kullanıldığına dikkat çeken çocuklar olduğu bulgusuna ulaşılırken, ülkemizde yapılan bu çalışmada böyle bir bulguya rastlanmamıştır.

Baş ve Örs (2015)'ün çalışmaları ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin görsel okuma becerilerini incelemektedir. Çalışmada kız ve erkek öğrencilerin kurgusal yorumları ve kelime hazineleri incelenmiştir. Çocukların resimlere yaptıkları yorumlara bakıldığında, yorumlarının kendi deneyimleri temelinde ve hayal güçlerinin ürünleri oldukları belirtilmiştir. Yorumlarda dikkat çeken bir husus kız ve erkeklerin toplumsal cinsiyet kalıplarına göre yorum yapmaları olmuştur. Kız ve erkek çocukların kullandıkları kelime sayılarında ve farklı kelimelerin sayılarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmadaki bulgulardan dikkat çekenlerden biri de yazarı ve çizeri aynı kişi olan resimlerin çocuklarca daha iyi yorumlandığı olmuştur.

Pištav Akmeşe (2015)'nin araştırması çocuklarda öyküleme gelişimi ve dilin değerlendirilmesinde kullanımı ile ilgilidir. Bu araştırmada çocuklarda öykülemenin gelişiminden, öykülemenin çocukların gelişim alanlarına katkılarından, öykü gramer kuramından ve öykülemenin dilin değerlendirilmesinde kullanımından bahsedilmiştir. Çalışmada, çocukların yaşları ile birlikte gelişen öyküleme becerisini vurgulayan araştırmalara yer verilmiştir Araştırmada, erken dönem öyküleme becerisinin çocuğun ilerideki akademik becerisini tahmin konusunda önemli bir konumda olduğu vurgulanmıştır. Bu nedenle öyküleme analizinin değerlendirilmesi dil gelişiminin yanı sıra, bilişsel gelişim ve akademik becerileri yordama konusunda önemli bir etkiye sahiptir.

2.6.2. Anlatı Analizi ve Öyküleme İle İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

John, Lui ve Tannock (2001) araştırmalarında 2-6. sınıflara devam eden çocukların öykü anlatma becerilerini incelemişlerdir. Çocukların öyküyü yeniden anlatma becerileri değerlendirilmiştir. Araştırmada öykü anlatmada yaşın etkisi incelenmiştir. Öykünün gelişme bölümünde, sonuç bölümünde, öyküyü kavrama ile ilgili becerilerde, öyküyü anlatma becerilerinde, yaşın etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada öykünün giriş, gelişme, sonuç ve öyküyü kavrama

bölümlerinde cinsiyete dayalı farklılık ortaya çıkmazken; öykü ile ilgili yorum sorularında kızların daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Brenda K. Gorman, Christine E. Fiestas, Elizabeth D. Peña, ve Maya Reynolds Clarkc'ın (2011) araştırmalarında, yazısız resimli kitap kullanarak kültürler arası bir çalışma yapılmıştır. Araştırmanın amacı, kültürün çocukların yazısız resimli kitaba dayanan anlatılarındaki yaratıcı ve biçimsel ifadelere etkisinin incelenmesidir. Araştırmaya İngilizce konuşan Afrika kökenli Amerikalı, Latin Amerikalı ve Kafkasyalı 60 birinci ve ikinci sınıf öğrencisi çocuk katılmıştır. Katılımcılar daha sonra etnik köken, cinsiyet ve yaş olarak gruplanmıştır. Her etnik grupta 20 çocuk, 10 erkek ve 10 kız çocuk olacak şekilde gruplara ayrılmışlardır. Etnik gruplar arasındaki birçok benzerlik ve farklılık olduğu belirlenmiştir. Afrikalı Amerikalı çocuklar hikâyelerinde daha fazla fantastik kurgular kullanırken, Latin Amerikalı çocuklar karakterlerden daha sık bahsetmişlerdir. Kafkasyalı çocuklar karakter ilişkilerinin doğasına daha çok atıfta bulunmuştur.

Nyhout ve O'Neill (2013)'in çalışmalarında yazısız resimli kitaplarla ilgili bakış annelere yöneltilmiştir. Araştırmada 25 anne ile çalışılmıştır. Annelerin sesleri yazılı ve yazısız resimli kitapları okurken kaydedilmiş ve sonunda bu iki okuma analiz edilmiştir. Çalışmada annelerin yazısız resimli kitapları okurken daha kompleks cümleler kurdukları, kitabı okurken olayı farklı ruhsal durumları örnekleyen kelimelerle ifade etmeye çalıştıkları görülmüştür bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada yazısız resimli kitapların çocukların dil gelişimine daha fazla katkı yaptığından bahsedilmektedir. Bu kitaplar yardımıyla çocukların daha kompleks cümle yapılarını duydukları ve bu sayede dil gelişimlerine katkılarının çok büyük olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca ebeveynlerce yazısız resimli kitap okumalarının gerçek okuma sayılmadığı, bunun bir eğlence yolu olarak görüldüğü belirtilmiştir. Ancak bunun aksine araştırmada özellikle okul öncesi dönemde bu kitapların çok önemli olduğu, kompleks cümle yapıları duyan çocukların dil gelişimlerinin daha ileride olacağı belirtilmiştir. Her seferinde aynı kelimelerin kullanıldığı yazılı resimli kitaplardansa, her okumada farklılaşan, farklı yapıların, farklı kelimelerin kullanılacağı yazısız resimli kitapların kullanılmasının çocukların dil gelişimleri açısından çok daha yararlı olacağı, kelime hazinelerinin bu sayede gelişebileceği vurgulanmıştır.

Chaparro-Moreno, Reali ve Maldonado-Carre˜no (2017) araştırmalarında yazısız resimli kitap ve yazılı resimli kitap kullanarak çocukların öykü anlatımlarını incelemişlerdir. Çalışmaya 13 Kolombiyalı öğretmen katılmıştır. 43-55 aylık 52 çocukla

çalışılan araştırmada, çocuklara yazısız resimli kitap ve yazılı resimli kitabın olarak okunduğu iki durum oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenler ve çocukların kullandıkları dil İspanyolcadır. Kitaplar, sayfa uzunluğu, kitap türü ve konu bakımından aynı özellikte olacak şekilde seçilmiştir. Bilgisayarlı Dil Analizi (CLAN) kullanılarak, yazısız resimli kitap kullanılan durumda çocukların belirgin olarak daha fazla kelime ve sözcük tipi kullandıkları görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın deseninden, çalışma grubundan, veri toplama araçlarından, veri toplama sürecinden ve verilerin analizinden bahsedilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla betimsel tarama deseninde bir araştırma modeli düzenlenmiştir.

Betimsel (descriptive) araştırmalarda, belli bir durumun mümkün olduğunca tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanması esastır. Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntemin tarama çalışması olmasının sebebi araştırmacıların kişilerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini açıklamasıdır. Tarama (survey) araştırmasının bir tanımında bir grubun belirli özelliklerini tespit etmek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar olduğu vurgulanmıştır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır.
Çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, amaçsal örneklemenin (purposive/purposeful sampling) bir yöntemi olan tipik durum örnekleme (typical case sampling) yöntemi ile belirlenmiştir.

Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacı ile bağdaşık olarak, bilgi bakımından zengin durumların belirlenip seçilmesi ve bu durumlar üzerinde derinlemesine araştırma yapılması temeline dayanmaktadır. Amaçsal örneklemenin yöntemlerinden biri olan tipik durum örnekleme yöntemi ise problemle alakalı evrende çok sayıda var olan durumlardan tipik olan durumun seçilerek bu örnek yardımıyla araştırma için bilgi

edinilmesi temeline dayanır. Bu yöntem sıra dışı olmayan, sıradan, tipik bir durumun belirlenip seçilmesi esasına dayanır (Büyüköztürk, Ş. vd. 2011).

Araştırmada ilk olarak araştırma yapılacak olan okullarda çalışmayı yürütebilmek için Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İzin işlemlerinden sonra araştırmanın yürütüleceği 4 bağımsız anaokulunda çalışan 18 öğretmene ulaşılmıştır. Örneklemi belirlemek amacıyla ilk olarak bahsi geçen 18 öğretmenden sınıflarındaki her bir çocuk için Pragmatik Dil Becerileri Envanterini doldurmaları istenmiştir. PDBE'nin doldurulması yaklaşık olarak bir haftada tamamlanmıştır.

Öğretmenlerin doldurduğu toplam 266 PDBE incelenmiş, puanlanmıştır. PDBE'den alınan puanlara göre bu 266 çocuğa ait veriler sıralanmıştır. Çocukların PDBE'den aldıkları puanlar doğrultusunda, çalışma grubunda pragmatik dil becerileri zayıf ve güçlü olan çocukların belirlenmesi amaçlanmıştır. Envanter puanlarının aritmetik ortalamasının bir standart sapma üzerinde ve bir standart sapma altında puan alan çocuklar belirlenmiştir. Belirlenen bu çocuklardan okula devam eden, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 57 çocuk, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunu oluşturan çocukların velilerine de araştırmaya katılım izin formu ulaştırılmış, veli onayları alınmıştır. PDBE'den elde edilen değerlere ait bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırmadaki Tüm Çocukların ve Çalışma Grubundaki Çocukların PDBE'den Aldıkları Puanlara Ait Bilgiler

PDBE	**N**	$\overline{X}$	**En Düşük Değer**	**En Yüksek Değer**	**SS**
Tüm Grup	266	265.81	64	400	79.04
Çalışma Grubu	57	277.38	51	400	114.42

Çalışma grubunda bulunan çocukların daha iyi tanınması için yazılı resimli kitap okunmuş ve okunan bu kitabı çocukların anlatmaları istenmiştir. Bu anlatılarından elde edilen verilerden, çalışma grubunun öykülerine ait biçim analizi yapılmıştır. Öykünün biçim analizi sonucu elde edilen bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yazılı Resimli Öykü Kitabı ile Oluşturdukları Öyküye Ait Biçim Analizi (Öykü Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) Sonuçları

Öykünün Biçim Analizi	**En Düşük Değer**	**En Yüksek Değer**	$\overline{X}$	**SS**
Bağlaçlı Sözce Sayısı	2	29	15.98	7.55
Basit Sözce Sayısı	6	34	19.15	6.90
Toplam Sözcük Sayısı	46	360	190.75	74.53
Farklı Sözcük Sayısı	29	140	83.78	25.68
Farklı Sözcük Oranı	29.24	71.74	46.55	9.33
Toplam Sözce Sayısı	29	140	84.56	25.96
Tamamlanmış Sözce Sayısı	16	61	35.14	11.0
Tam Anlaşılır Sözcelerin Toplam Sözce Sayısına Oranı	27.97	62.50	42.26	7.77
Tekrarlanan Sözcük/Sözcük Bütünü Sayısı	0	4	.24	.66
Zaman (Saniye)	150	387	255.56	57.9
Sözce Söyleme Hızı	110.94	440.69	193.75	60.92
Anlamlı Sözce Kurma Hızı	278.31	1006.36	464.86	140.13
Sözcük Söyleme Hızı	50.70	255.60	92.30	41.80
Farklı Sözcük Söyleme Hızı	110.94	440.69	195.53	61.27

Tablo 3 İncelendiğinde, çocukların öykülerinde kullandığı bağlaçlı sözce sayısının 2 ile 29 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 15.98 olduğu belirlenmiştir. Basit sözce sayısının, 6 ile 34 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 19.15 olduğu

belirlenmiştir. Toplam sözcük sayısının 46 ile 360 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 190.75 olduğu belirlenmiştir. Farklı sözcük sayısının 29 ile 140 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 83.78 olduğu belirlenmiştir. Farklı sözcük oranının 46.55 ile 29.24 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 71.74 olduğu belirlenmiştir. Toplam sözce sayısının 29 ile 140 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 84.56 olduğu belirlenmiştir. Tamamlanmış sözce sayısının 16 ile 61 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 35.14 olduğu belirlenmiştir. Tam anlaşılır sözce sayısının toplam sözce sayısına oranının 27.97 ile 62.50 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 42.26 olduğu belirlenmiştir. Tekrarlanan sözcük/sözcük bütünü sayısının 0 ile 4 arasında değerler aldığı ve ortalamasının .24 olduğu belirlenmiştir. Öykü anlatma süresinin saniye olarak ölçülmesi ile elde edilen sonucun 150 ile 387 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 255.56 olduğu belirlenmiştir. Sözce söyleme hızının 110.94 ile 440.69 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 193.75 olduğu belirlenmiştir. Anlamlı sözce kurma hızının 287.31 ile 1006.36 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 464.86 olduğu belirlenmiştir. Sözcük söyleme hızının 50.70 ile 255.60 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 92.30 olduğu belirlenmiştir. Farklı sözcük söyleme hızının 110.94 ile 2440.69 arasında değerler aldığı ve ortalamasının 195.53 olduğu belirlenmiştir.

3.3. Çalışma Grubunu Oluşturan Çocuklara Ait Demografik Özellikler

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çocukların demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 4

Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Grup	**N**	**%**
Cinsiyet	Kız	28	49.1
	Erkek	29	50.9
	Toplam	57	100
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	16	28.1
	Lise	20	35.1
	Ön Lisans	1	1.8
	Lisans	18	31.6
	YüksekLisans	2	3.5
	Toplam	57	100
Baba Eğitim Durumu	İlköğretim	9	15.8
	Lise	23	40.4
	Ön Lisans	1	1.8
	Lisans	23	40.4
	YüksekLisans	1	1.8
	Toplam	57	100
Yaş Grubu	60-66	13	22.8
	66-72	44	77.2
	Toplam	57	100

Tablo 4 İncelendiğinde araştırmanın çalışma grubunda bulunan toplam çocuk sayısının 57 olduğu; grupta 28 kız (%49.1) ve 29 erkek (%50.9) çocuk bulunduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki çocukların annelerinin %35.1'i lise, %31.6'sı lisans, %28.1'i ilköğretim, %3.5'i yüksek lisans, %1.8'i ise ön lisans mezunudur. Çalışma grubundaki çocukların babalarının %40.4'ü lisans, %40.4'ü lise, %15.8'i ilköğretim, %1.8'i yüksek lisans, %1.8'i ise ön lisans mezunudur. Çalışma grubundaki çocukların %22.8'i 60-66 aylık iken, %77.2'si ise 66-72 aylıktır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla çalışma grubundaki çocuklardan ve öğretmenlerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Bu amaçla dört farklı araç kullanılarak veriler toplanmıştır.

3.4.1. Pragmatik Dil Becerileri Envanteri

Araştırmada Türkçe standardizasyonu Alev (2011) tarafından yapılan Pragmatik Dil Becerileri Envanteri kullanılmıştır. Pragmatik Dil Becerileri Envanteri (Pragmatic Language Skills Inventory) James Gilliam ve Lynda Miller tarafından 2004 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmiştir. Söz konusu araç 45 maddeden oluşmaktadır, norm referanslıdır, öğretmen değerlendirmesi ile yapılan bir değerlendirme aracıdır. 5-12 yaş arası çocuklar için kullanılması uygun olan envanter 5-10 dakika kadar süre içinde uygulanmaktadır. Değerlendirme 9 puanlı bir likert ölçek özelliğinde olup, envanter her biri 15 maddeden oluşan 3 bölümden oluşmaktadır. Değerlendirmeyi yapan öğretmen değerlendireceği çocuğun dil becerilerini normalden düşük, normal ve normalin üstü olmak üzere üç başlık altında birden dokuza kadar değişen değer aralıklarında puanlayarak değerlendirmeyi yapar. Bu şekilde bir puan elde edilir ve elde edilen puanla kıyaslamalar yapılabilir. Envanteri oluşturan bölümlere yönelik bilgiler aşağıda verilmiştir (Alev, 2011).

Sınıf İçi Etkileşim Becerileri: Bu başlık altında söyleşi (sohbet) sırasında konuyu dağıtmadan sürdürebilme, nesnelerin nasıl çalıştığını anlatabilme argo ifadeleri yerli yerinde kullanabilme, mecazi dil kullanımına vakıf olma ve mecazı anlayabilme becerilerinin değerlendirilmesine dayalı maddeler bulunmaktadır. 1-15 arası maddeler bu bölümde yer almaktadır.

Sosyal Etkileşim Becerileri: Bu başlık altında ne zaman konuşup ne zaman susması gerektiğini bilmek, sınıf içi kuralları anlamak, sohbet sırasında uygun bir biçimde sıra almak ve bir davranışın sonuçlarını tahmin edebilmek gibi becerilerin değerlendirilmesine dayalı maddeler yer almaktadır. 16-30 arası maddeler burada bulunur.

Kişisel Etkileşim Becerileri: Bu başlık altında sohbet başlatma, yardım ricasında bulunma, sözel oyunlara katılabilme ve sözel olmayan iletişimsel jest ve

mimikleri uygun bir biçimde kullanabilme gibi becerilerin değerlendirilmesine dayalı maddeler bulunmaktadır. 31-45 arası maddeler burada yer alır (Alev, 2011).

Bu envanter okullarda tarama maksadıyla kullanılırken, ortalamanın altında olduğu belirlenen bir çocuğun daha ayrıntılı ve farklı şekillerde değerlendirilmesi amacıyla rehberlik araştırma merkezleri, nörologlar gibi farklı yer ve kişilere yönlendirilmesi mümkündür. Üstelik pragmatik dil becerilerini geliştirmek adına hedeflerin tespit edilmesinde envanterin maddeleri yol gösterici nitelikte olabilir (Alev, 2011). Envanterin güvenirlik ve geçerlik değerleri Alev'in (2011) çalışmasında hesaplanmıştır. Buna göre;

PDBE ’nin Güvenirlik Bulguları

PDBE'nin iç tutarlılık güvenirliği incelendiğinde, 5-12 yaş aralığında bulunan 1386 katılımcı üzerinden yapılan analiz sonuçlarına göre alt ölçek standart puanlarının alfa katsayısının .90'ın üzerinde olduğu tespit edilmiştir ve PDBE'nin alfa katsayısı açısından yüksek değerlere sahip olduğu ve dolayısıyla güvenilir bir araç olduğu ifade edilmiştir. Envanterin test-tekrar test güvenirliğinin hesaplanması adına, 5-12 yaş aralığındaki 88 katılımcıya PDBE 2 hafta ara ile uygulanmış; ve korelasyon katsayılarının tamamı .99 olarak bulunmuştur (Alev, 2011).

PDBE'nin Geçerlik Bulguları

PDBE'nin ölçüt bağımlı geçerliği incelendiğinde, pragmatik dil becerileri indeksi ile Pragmatik Dil Becerileri Kontrol Listesi puanları arasındaki korelasyon katsayısı .73 olarak hesaplanmış ve bu korelasyon çok yüksek bir değer olarak ifade edilmiştir. PDBE'nin alt ölçekleri arasındaki ilişki incelendiğinde, PDBE'nin alt ölçeklerinin birbiriyle .01 düzeyinde, yüksek korelasyon gösterdiği ifade edilmiştir. Alt ölçek maddeleri ile alt ölçek puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, PDBE'ye ait madde-toplam korelasyon değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve sonuç olarak PDBE'nin yapı geçerliğinin olduğu sonucuna varılmıştır. Alt ölçek standart puanları ile Pragmatik Dil Becerileri indeksi incelendiğinde, PDBE'nin oluşturan alt ölçekleri ile Pragmatik Dil Becerileri İndeksi arasındaki korelasyon katsayıları değerlerin hepsinin büyük olduğu ve .01 düzeyinde anlamlı olduğu belirtilmiştir**.** PDBE'nin ayırdedici geçerliği incelendiğinde ise, PDBE Otistik bozukluk gösteren bireylere ve zihinsel yetersizlik gösteren bireylere de uygulanarak norm grubu dışında kalan grupları ölçek

puanları temelinde ayrıştırma durumu incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, PDBE puanlarının yetersizliğe sahip olma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığı ($\chi 2$ (2)=108.908, $p<.05$), grup sıra ortalamaları incelendiğinde PDBE'den en yüksek puanın normal gelişim gösteren çocuklar tarafından alındığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, PDBE'nin otistik bozukluk gösteren ve zihinsel yetersizlikler gösteren kişiler ile normal gelişim gösteren kişileri birbirinden ayırdığı belirtilmiştir (Alev, 2011).

3.4.2. Resimli Öykü Kitabı

Araştırmada PDBE'den belli puanları alan çocuklarla yazılı resimli öykü kitabı ile çalışılmıştır. Belirlenen kitap Parkta Bir Gün adlı resimli öykü kitabıdır. Kitabın yazarı Fatih Erdoğan, resimleyen Çınar Dize Sertbarut'tur. Kitapta parka giden bir ağabey ile kardeşin fırtınaya yakalanması sonucu başlarından geçenler konu edilmektedir.

3.4.3. Yazısız Resimli Kitap

Araştırmada Behiç Ak'ın "Doğumgünü Hediyesi" adlı kitabı seçilmiştir. Ak'ın öyküleri genel olarak estetik bakımdan kalitesini fark ettirir, aynı zamanda çocukların düşünmelerini desteklerken ve hayal güçlerini kullanmaları amacıyla onlara zengin bir zemin hazırlar (Şahin, 2014).

Kitapta bulunan resimlerin sadeliği ilk göze çarpan kısmı olmaktadır. Kitabın başında uzaktan yeşil renkli bir leke görünmektedir. Diğer resimlerde yavaş yavaş bu lekeye yaklaşılmakta ve bu lekenin bir ada olduğu ortaya çıkmaktadır. Adada bulunan evler sayfalar ilerledikçe netleşmekte, evlerin detayları belirginleşmektedir. Öykü bu evlerden birinin penceresinden görünen bir çocuk ve ona verilen bir hediyeyi konu almaktadır. Her bir sayfada çocuğun elindeki hediye paketi farklı bir yerde veya şekilde görülmektedir. Çocuk hediyeyi açar ve içinden yine başka hediye paketleri çıkar. Bu sırada arkadaşları da öyküdeki yerini alır. Resimler yoluyla karakterlerin duygu durumlarını kolayca anlayabilmek mümkündür. Meraklı heyecanlı ve şaşkın olan çocuklar görülmektedir. Hediye paketlerinin tamamı açılır ve içinden bir yumurta çıkar. Son olarak da bu yumurtadan da bir kuş çıktığı görülür. Resimlerdeki olay akışı, okul öncesi dönemde bulunan çocukların ilgisini merak yoluyla kitabın üzerinde tutmaktadır. Paketin içinden ne çıkacağı çocuklar için merak konusu olmaktadır. Burada çocuklar hayal güçleri yardımıyla birçok farklı tahminde bulunabilirler.

3.4.4. Öykü Anlatma Değerlendirme Formu

Araştırmada çocukların öykü anlatma becerilerini değerlendirmek amacıyla Işıtan (2010) tarafından geliştirilmiş olan "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Araştırmada çocukların anlattıkları öyküleri değerlendirmek maksadıyla kullanılan "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu " toplam 97 maddeden oluşmaktadır. Kontrol listesinde öykünün giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerden başka öykünün biçim analizi (öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümünde 15 madde bulunmaktadır (Işıtan, 2010).

Işıtan'ın (2010) çalışmasında Frog Where Are You isimli yazısız resimli kitap kullanılmış, ÖADF'de yer alan bölümler bu kitaba göre düzenlenmiştir. Bu araştırmada ise Doğumgünü Hediyesi isimli yazısız resimli kitap kullanılmış, ÖADF'nin bölümlerinden olan öykünün giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları bölümleri bu kitaba göre şekillendirilmiştir. Araştırmacı, öykünün bölümlerini oluştururken bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninden yardım almıştır. Araştırmacı ve Türk Dili v Edebiyatı öğretmeni ÖADF'nin öykünün giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları bölümlerinde neler olacağı tartışılmış, maddeleri düzenlemiştir.

Öykü anlatma değerlendirme formunda aşağıda belirtilen bölümler bulunmaktadır. Işıtan (2010) değerlendirme formundaki maddeleri şöyle açıklamıştır:

Giriş bölümü: Giriş bölümü, öyküdeki kişilerin/yerin tanıtımı (4 madde), zamanın belirtilmesi (2 madde), öyküyü başlatan olay (6 madde), giriş bölümü içsel tepki (2 madde) ve plan/amaç (1 madde) kısımların oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 15 madde bulunmaktadır.

Gelişme bölümü: Gelişme bölümü öyküdeki girişim/eylemlerin anlatıldığı bölümdür. Bu bölüm arama eylemi (7 madde) ve karşılaşılan engellere karşı eylemler (12 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 19 madde bulunmaktadır.

Sonuç bölümü: Sonuç bölümü sonuçtaki olaylar (4 madde) ve sonuç içsel tepkisi (2 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 6 madde bulunmaktadır.

Öyküyü kavrama bölümü: Öykü girişi (6 madde), karakterlerin karşılaştığı engelleri söyleme (8 madde) ve öyküdeki ayrıntıları fark etme (5 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 19 madde bulunmaktadır.

Hatalar bölümü: Bu bölüm hatalar (4 madde) ve resimleri farklı isimlendirme (4 madde) kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 8 madde bulunmaktadır.

Değerlendirme soruları: Bu bölümde çalışmaya katılan çocuklara öykü anlattıktan sonra öykü ile ilgili 9 soru sorulmuştur. Çocukların verdikleri cevaplar toplamda 30 madde ile değerlendirilmiştir.

Öykünün Biçim Analizi

a) Öykü uzunluğu: Bu bölümde çocukların anlattıkları öykülerden yararlanılarak elde edilen verilerden sayısal verileri içeren C Birim sayısı(bağlaçlı cümle sayısı), basit sözce sayısı, toplam sözcük sayısı, farklı sözcük sayısı, farklı sözcük oranı, toplam sözce sayısı, tamamlanmış anlaşılır sözce sayısı, farklı anlamlı sözce oranı, tekrarlanan sözcük sayısı, tekrarlanan sözcük oranı maddeleri bulunmaktadır.

b) Öykü anlatma hızı: Bu bölümde; zaman (saniye), sözce söyleme hızı, anlamlı sözce kurma hızı, sözcük söyleme hızı, farklı sözcük söyleme hızı maddeleri yer almaktadır (Işıtan, 2010).

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma süreci şu şekilde devam etmiştir:

1. Araştırma sürecinin en başında araştırma yapılacak olan okullarda çalışmayı yürütebilmek için Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır.
2. Araştırmanın yürütüleceği 4 bağımsız anaokulunda çalışan 18 öğretmene ulaşılmış ve bu öğretmenlerden sınıflarındaki her bir çocuk için Pragmatik Dil Becerileri Envanterini doldurmaları istenmiştir.
3. Öğretmenler envanterleri doldurduktan sonra envanterlerin değerlendirilmesi işlemine geçilmiştir. Doldurulan toplam 266 PDBE incelenmiş, puanlanmıştır. Elde edilen puanlar sıralanmış, pragmatik dil becerileri zayıf ve güçlü olan çocuklara grupta yer vermek için envanterden aritmetik ortalamanın bir standart sapma üzerinde ve bir standart sapma altında puan alan çocuklar belirlenmiştir. Belirlenen bu çocuklardan okula

devam eden, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 57 çocuk, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubundaki çocukların velilerine Araştırmaya Katılım Veli İzin Formu gönderilmiş, veli onayı alınmıştır.

4. Çalışma grubundaki çocukları daha iyi tanıyabilmek için çocuklara yazılı resimli kitap okunmuş ve okunan bu kitabı çocukların anlatmaları istenmiştir. Araştırmacı çalışmayı araştırmaya dahil olan çocukla birlikte bir odada yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirmiştir. Öncelikle araştırmacı tarafından çocuğa resimli öykü kitabı okunmuştur. Daha sonra da aynı kitap kullanılarak öyküyü çocuğun anlatması istenmiştir. Çocuğun anlatımı ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, sonrasında bu kayıtlar dinlenerek bilgisayar yardımıyla yazıya dökülmüştür. Çocukların oluşturdukları öyküler, biçim analizi yapılarak incelenmiştir.
5. Çalışma grubundaki çocuklara yazısız öykü kitabı olan *"Doğumgünü Hediyesi"* başlıklı yazısız resimli kitap gösterilmiştir. Araştırmacı çalışmayı çalışma grubunda yer alan her bir çocukla teker teker bir odada yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirmiştir. Öyküde geçen kahramanların kimler olduğundan bahsedilmiş, çocuktan önce kitabın tümünü incelemesi, daha sonra sayfalardaki resimleri incelemesi istenmiştir. Daha sonra da kitaba bakarak öykü anlatması istenmiştir. Çocuğun anlatımı ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, sonrasında bu kayıtlar dinlenerek bilgisayar yardımıyla yazıya dökülmüştür. Elde edilen verilerden anlatı analizi yapılmıştır.
6. Çocukların anlatıları ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Araştırmacı tarafından ses kayıt cihazına kaydedilen öyküler dinlenerek Office Word 2007 aracılığı ile yazıya aktarılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından "Öykü Anlatma Değerlendirme Formu"na göre değerlendirilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Çalışma grubunda bulunan çocuklara ait demografik bilgilere ait veriler SPSS 22.0 paket programına aktarılmıştır. Çocukların cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yaşlarına ait verilerin betimsel analizleri yapılarak frekans ve yüzde dağılımları tablo şeklinde sunulmuştur. Çocukların resimli yazılı kitap ile oluşturdukları öykünün biçim analizinden elde edilen verilerin aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve

tablolaştırılmıştır. Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerin giriş, gelişme, sonuç, öyküyü kavrama, hatalar, değerlendirme soruları ve öykünün biçim analizi bölümlerine ait veriler SPSS 22.0 paket programına aktarılmıştır.

Araştırma bulgularında çalışma grubundaki 57 çocuğun öykü anlatma becerileri analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Araştırmada çocukların isimleri kullanılmamış, çocuklar isimlerinin yerine B,C ve D harfleri ile yanında numaraların kullanıldığı kodlar kullanılarak tanılanmıştır. Verilerin analizi için kullanılan istatistiksel yöntemler aşağıda belirtilmiştir:

1. Çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykünün yapısı (giriş, gelişme ve sonuç bölümleri), öyküyü kavrama, hatalar ve değerlendirme soruları kısmının incelenmesi amacıyla yüzde ve frekans değerleri incelenmiştir.
2. Çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykünün biçim analizi (öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı) ile ilgili veriler nicel ve sürekli verilerden oluşmaktadır. Öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı ile ilgili verilerin betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları tablolaştırılmıştır. Tablo 5'te yazısız resimli kitapla oluşturulan öykünün biçim analizi (öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı) ile ilgili elde edilen nicel ve sürekli verilerin betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 5

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykünün Biçim Analizi (Öykü Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) İle İlgili Verilerin Betimsel İstatistikleri ve Normallik Testi Sonuçları

Biçim Analizi	**N**	$\overline{X}$	**SS**	**En Düşük Değer**	**En Yüksek Değer**	**Basıklık**	**Çarpıklık**	**Kolmogorov-Smirnov Test**
Bağlaçlı Sözce	57	10.24	5.86	1	17	.898	.947	.042
Basit Sözce	57	16.26	7.06	4	35	.283	.651	.20
Toplam Sözcük	57	171.80	69.64	61	348	.-163	.542	.20
Farklı Sözcük	57	54.1	16.07	25	97	.-110	.510	.20
Farklı Sözcük Oranı	57	.335	.07	.23	.59	2.43	1.46	.001
Toplam Sözce	57	30.43	10.83	14	58	.096	.803	.058
Tamamlanmış Sözce	57	26.5	9.9	11	55	.282	.853	.02
Tam Anlaşılır Sözcenin Toplam Sözceye Oranı	57	.87	.09	.64	1.16	.429	-.008	.02
Tekrarlanan Sözcük/Sözcük Bütünü	57	.33	1.02	.00	7.0	32.926	5.285	.00
Zaman (Saniye)	57	216.89	62.94	111	384	.425	.856	.20
Sözce Söyleme Hızı	57	8.5	2.3	3.37	14.56	.542	.632	.170
Anlamlı Sözce Hızı	57	7.48	2.21	2.65	12.79	.183	.465	.20
Sözcük Söyleme Hızı	57	47.33	12.57	16.7	74.1	.057	-.401	.20
Farklı Sözcük Söyleme Hızı	57	15.27	3.35	6.88	23.4	.577	.241	.20

Tablo 5'te çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykünün biçim analizi (öykü uzunluğu ve öykü anlatma hızı) ile ilgili verilerin betimsel istatistikleri ve normallik testi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 5'e göre çocukların bağlaçlı cümle kullanımı sayıları normale çok yakın bir dağılım göstermiştir. Maddenin çarpıklık ve

basıklık değerleri normal dağılıma uygun değerler alırken; Kolmogorov-Smirnov değeri ise normal dağılıma yakın bir değer aldığından, normal dağılım özelliği gösteriyor olarak kabul edilmiştir. Basit sözce sayısının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Toplam sözcük sayısının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Farklı sözcük sayısının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Farklı sözcük oranının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olmadığı görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre de dağılımın normal olmadığı sonucuna varılmıştır ($p<.05$). Toplam sözce sayısının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların kullandığı tamamlanmış sözce sayısının Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olmadığı sonucuna varılmıştır ($p<.05$). Çocukların kullandığı tam anlaşılır sözcelerin toplam sözce sayısına oranının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların kullandığı tekrarlanan sözcük/sözcük bütünü sayısının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olmadığı görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre de dağılımın normal olmadığı sonucuna varılmıştır. Çocukların öykü anlatma sürelerinin saniye olarak ölçülmesi sonucunun basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların sözce söyleme hızının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların anlamlı sözce kurma hızının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların sözcük söyleme hızının basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$). Çocukların farklı sözcük söyleme hızının basıklık ve çarpıklık değerlerinin

normal dağılım aralığında olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre dağılımın normal olduğu görülmektedir ($p>.05$).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Yapısı (Giriş, Gelişme ve Sonuç) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde öykünün giriş bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumuna ilişkin bulgular tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Giriş Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular ($N_{toplam}=57$)

Giriş Madde No	**Maddeler**	**Var**		**Yok**	
		N	%	N	%
G1	Çocuğun tanıtımını yapma	12	21.1	45	78.9
G2	Kedinin tanıtımını yapma	5	8.8	52	91.2
G3	Çocuğun konumundan bahsetme	22	38.6	35	61.4
G4	Yer tanıtımı yapma	49	86.0	8	14.0
G5	Gece ya da akşamdan bahsetme	9	15.8	48	84.2
G6	Sabah ya da gündüzden bahsetme	2	3.5	55	96.5
G7	Hediye veren kişiden bahsetme	17	29.8	40	70.2
G8	Hediye verilme sebebinden bahsetme	2	3.5	55	96.5
G9	Hediyeyi alan	33	57.9	24	42.1

	çocuğun merdivenlerden dışarıya doğru koşmasından bahsetme				
G10	Çocuk dışarıya koşarken kedinin nerede ne yaptığından bahsetme	22	38.6	35	61.4
G11	Çocuğun denize doğru koşmasından bahsetme	8	14.0	49	86.0
G12	Çocuğun hediye paketini açmasından bahsetme	52	91.2	5	8.8
G13	Çocuğun mutlu olmasından, sevinmesinden bahsetme	11	19.3	46	80.7
G14	Çocuğun şaşırmasından, meraklanmasından, heyecanlanmasından bahsetme	8	14.0	49	86.0
G15	Çocuk ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahsetme	28	49.1	29	50.4

Tablo 6 incelendiğinde, öykudeki ana karakter olan çocuğun tanıtımını 12 çocuk yaparken; 45 çocuk çocuğun tanıtımını yapmamıştır. Yalnızca bir çocuk öykünün giriş bölümünde çocuğa isim vererek tanıtmıştır. Çocuğun tanıtımını yapan çocukların anlatılarından örnekler aşağıda verilmiştir.

B15: Sonra da o evde yaşayan küçük çocuk dışarıya bakmıştı camdan.

B38: Sonra bir tane palyaço gibi bir çocuk adamın hediyesini çalıp hemen kaçmıştı.

D12: Bir gün bir yerde yaşayan iki kız vardı, bir erkek vardı ama.

D80: Bir tane evin içinde de küçük bir insan yaşıyormuş. O evlerin içinde Ali diye bir çocuk yaşıyormuş.

Kedinin tanıtımının yapılmasının incelendiği madde sonuçları incelendiğinde 5 çocuğun kedinin tanıtımını yaptığı belirlenmiştir. Çocuklar anlatılarında, kedinin öyküdeki ana karakter olan çocuğa ait olduğunu bildiren ifadeler kullanmışlardır. Kedinin tanıtımını yapan çocukların anlatılarından örnekler aşağıda verilmiştir.

C45: Sonra kedisi de vardı.
B59: Kedisi de ona hala bakakalmış.
B16: Çocukla çocuğun kedisi hediye paketini almış ve merdivenlerden inmeye başlamışlar.

Çocuğun konumundan bahseden 22 çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Yer tanıtımı yapılırken ise genel olarak öykünün geçtiği yerin köy, çim alan veya ada olduğundan bahsedildiği belirlenmiştir. Bu tanıtımlardan farklı olan bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir.

B9: Bir zamanlar bir uzay aracı vardı. Uzay aracının içinde çok farklı şeyler vardı, evler çok değişikti.
B17: Bir roket vardı ama görünmeyen bir roketti. Yeşil ucunu görenler vardı. Dünyanın üstünde uçmuşlardı. Dünyanın üstüne gelmişti. Sanki uzay boşluğunda sürükleniyormuş gibi. Aşağı inince bir sürü farklı ev gördü. Pembe pembe uzaylı araçları vardı.
D80: Bir zamanlar normal evler yerine bottan evler varmış. O evlerde küçük insanlar yaşarmış.
D82: Bir varmış bir yokmuş, buzullarda Güney Kutbu'nda gece olmuş ve o zaman da uyumuş bütün herkes.

Öykülerinde zamanı sabah, gece veya akşam olarak ifade eden toplam 11 çocuk bulunmaktadır. Hediye veren kişiden bahseden 17 çocuk, hediyeyi veren kişinin anne ya da baba olduğunu ifade etmişlerdir. Hediye verilme sebebinden bahseden iki çocuk bulunmaktadır.

D12: Her şeyi tasarruflu kullan. Bu da küresel ısınmaya sebep oluyor dedi. Sonra ama neden bazıları bizim gibi böyle tasarruflu kullanmıyormuş? O yüzden insanlar buzlar eridiği için kayıkla gitmek zorunda kalıyorlar. Şimdi bütün yaşam alanı eriyecek demiş. Sonra o çocuk da tasarruflu kullandığı için annesi de ona hediye almış

D56: Sonra da annesi çocuklar akıllı durduğu için annesi ona onlara hediye aldı.

Giriş bölümünde ayrıca, hediyeyi aldıktan sonraki süreçte, hediyeyi alan çocuğun merdivenlerden dışarıya doğru koşmasından bahseden 33 çocuk, çocuk dışarıya koşarken kedinin nerede ne yaptığından bahseden 22 çocuk, çocuğun denize doğru koşmasından bahseden 8 çocuk, çocuğun hediye paketini açmasından bahseden 52 çocuk, çocuğun duygularından (mutlu olur, sevinir, şaşırır, meraklanır, heyecanlanır) bahseden toplamda 19 çocuk, çocuğun ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahseden 28 çocuk bulunmaktadır.

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde öykünün gelişme bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumlarına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Gelişme Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular ($N_{toplam}=57$)

Gelişme Madde No	Maddeler	Var		Yok	
		N	%	N	%
G16	Paketten çıkan şeyi tavşana benzetme	15	26.3	42	73.7
G17	Paketten çıkan şeyi tavşan dışındaki şeylere benzetme	15	26.3	42	73.7
G18	Arkadaşların hediyeye bakmaya gelmesinden bahsetme	38	66.7	19	33.3
G19	Tavşan paketinin içinden kırmızı top çıkmasından bahsetme	25	43.9	32	56.1
G20	Top çıkınca çocuğun havaya kaldırılmasından bahsetme	22	38.6	35	61.4
G21	Arkadaşların topla oynamak istemesinden bahsetme	9	15.8	48	84.2
G22	Top paketi açılırken çocukların konumundan bahsetme	19	33.3	38	66.7
G23	Top paketinden yeşil küp/kutu çıkmasından bahsetme	31	54.4	26	45.6
G24	Kutudan yumurta çıkmasından bahsetme	39	68.4	18	31.6
G25	Yumurtayı gören çocuğun	5	8.8	52	91.2

	şaşırmasından bahsetme				
G26	Yumurtayı gören kedinin şaşırmasından bahsetme	2	3.5	55	96.5
G27	Yumurta hakkında çocuğun konuşmasından bahsetme	20	35.1	37	64.9
G28	Seyircilerden bahsetme	27	47.4	30	52.6
G29	Çatlayan yumurtadan çıkan kuştan bahsetme	52	91.2	5	8.8
G30	Çocuk ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahsetme	15	26.3	42	73.7
G31	Paketler açılırken kedinin konumundan bahsetme	18	31.6	39	68.4
G32	Paketler açılırken çocuğun duygularından bahsetme	20	35.1	37	64.9
G33	Paketler açılırken seyircilerin duygularından bahsetme	11	19.3	46	80.7
G34	Paketler açılırken kedinin duygularından bahsetme	14	24.6	43	75.4

Tablo 7 incelendiğinde paketten çıkan şeyi tavşana benzeten 15 çocuk bulunmaktadır. Tavşana benzeten çocukların anlatılarından örnekler verilmiştir.

C23: Onun içinden de tavşan çıktı.

C38: Bir kutu varmış bir tane. Onu da açacaklarmış. Hmm bu neymiş? Bu bir tavşan çok yumuşak. Çocuklar onu getirin. O doğada yaşayacak.

C42: Onu da açtılar güzel bir şey çıktı ama o ne? Tavşandı galiba. Tavşan mıydı? Tavşanmıştı.

D79: Sonunda da içinden tavşandan bir kutu çıkmış hem de bir top çıkmış.

D80: O paketin içinde de ayakkabı varmış. Ondan sonra da o paketin içinde de tavşan varmış. Tavşanı çok sevmiş ama ondan sonra tavşanı kırılmış ve içinden bir yumak çıkmış.

Paketten çıkan şeyi tavşan dışındaki şeylere benzeten 15 çocuk bulunmaktadır. Paketten çıkan şeyi tavşan dışındaki şeylere benzeten çocukların anlatılarından örnekler verilmiştir.

B52: Onun içinden de bir tane yastık çıkmış. O da yırtılmış.

B15: O hediye paketinin içinden de bir kedi çıktı ama o kedi gerçek değildi, oyuncaktı.

B41: Bir tane daha hediye paketi çıktı. Onu da açtı. İçinden bir oyuncak çıkmıştı.

B50: Kutunun içinden de bir tane uçurtma gibi bir şey çıkmış.

B59: Hediye paketinin içinden bir şemsiye çıkmış.

D56: İçinden bir mektup çıktı. Mektubun içinde de bir sürü oyuncaklar vardı.

D75: Onlar hemen açıp bakmışlar. İçinden kıyafetler çıkmış.

Arkadaşların hediyeye bakmaya gelmesinden bahseden 38 çocuk, tavşan paketinin içinden kırmızı top çıkmasından bahseden 25 çocuk, top çıkınca çocuğun havaya kaldırılmasından bahseden 22 çocuk, arkadaşların topla oynamak istemesinden bahseden 9 çocuk, top paketi açılırken çocukların konumundan bahseden 19 çocuk, top paketinden yeşil küp/kutu çıkmasından bahseden 31 çocuk, kutudan yumurta çıkmasından bahseden 39 çocuk bulunmaktadır.

Yumurtayı gören çocuğun şaşırmasından bahseden 5 çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların anlatılarından örnekler verilmiştir.

B6: Onu kaldırmışlar sonra çok merak etmişler içindeki şeyleri

B12: Ondan sonra da onun içinden de bir yumurta çıktı. O yumurtayı görünce herkes bağırmıştı.

B17: Onun içinde o küpün içinden de bir yumurta çıktı. Sonra insanlar bu yumurtayı görünce çok şaşırdılar.

B59: Tabi o hediye paketinin içinden de beyaz bir yumurta çıkmış. Bir tane adam bakıyormuş bunda da. Sonra bütün insanlar yine toplanmış. Aa aa diye bağırmış, hediye paketinin içinden bir tane yumurtlayan yumurta çıktı demiş.

Yumurtayı gören kedinin şaşırmasından bahseden 2 çocuk bulunmaktadır. Her ikisinin de anlatısından örnek verilmiştir.

D2: Ağaçtakiler ve kedi ne çıkacak içinden dediler. İçinden yeşil bir kutu çıktı. Çok merak ediyordu.

D78: Ondan sonra gene açtı ve içinden küçücük bir kutu çıkmıştı. Kedisi çok şaşırmıştı. Ondan sonra onu açtıktan sonra bir yumurta çıktı. Kedisi şaşkın kaldı.

Yumurta hakkında çocuğun konuşmasından bahseden 20 çocuk, seyircilerden bahseden 27 çocuk, çatlayan yumurtadan çıkan kuştan bahseden 52 çocuk, çocuk ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahseden 15 çocuk, paketler açılırken kedinin konumundan bahseden 18 çocuk, paketler açılırken çocuğun duygularından bahseden 20 çocuk, paketler açılırken seyircilerin duygularından bahseden 11 çocuk ve paketler açılırken kedinin duygularından bahseden 14 çocuk bulunmaktadır.

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde öykünün sonuç bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumuna ilişkin bulgular tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Sonuç Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular ($N_{toplam}=57$)

Sonuç Madde No	**Maddeler**	**Var**		**Yok**	
		N	%	N	%
S35	Kutudan bir yumurta çıkmasından bahsetme	39	68.4	18	31.6
S36	Yumurtadan bir tür kuş çıkmasından bahsetme	52	91.2	5	8.8
S37	Çocuğun yavru kuşu elinde tutmasından bahsetme	12	21.1	45	78.9
S38	Kedinin yavru kuşu sevmesinden bahsetme	10	17.5	47	82.5
S39	Kuşu beslemeye karar vermelerinden bahsetme	10	17.5	47	82.5
S40	Çocuk, kedi ve kuşun mutlu olmalarından bahsetme	6	10.5	51	89.5

Tablo 8 incelendiğinde çocuğun yavru kuşu elinde tutmasından bahseden 12 çocuk, kedinin yavru kuşu sevmesinden bahseden 10 çocuk, kuşu beslemeye karar vermelerinden bahseden 10 çocuk, kutudan bir yumurta çıkmasından bahseden 39 çocuk ve yumurtadan bir tür kuş çıkmasından bahseden 52 çocuk bulunmaktadır. Yumurtadan çıkan kuşun türünden bahsederken çocuklar farklı kuşlardan bahsetmişlerdir.

C23: Sonra onun içinden de tavuk çıktı.

C20: Yumurta varmış, ördek çıkmış içinden.

C30: Sonra içinden ördek çıkmış. Sonra da o ördek çocuğun olmuş.

B8: Sonra çocuk bir kıldırcın (bıldırcın) yumurtası bulmuş. O yumurta yavaş yavaş çatlamaya başlamış. Onun içinden bir kıldırcın çıkmış.

B15: Yumurta çatladıktan sonra herkes devekuşuna bakınmıştı. Devekuşu çok küçüktü ve onu nasıl evlerine götüreceklerini bilmiyorlardı. O devekuşu o çocuğu çok sevdi ve onu çok sevdiler.

Çocuk, kedi ve kuşun mutlu olduğundan bahseden 6 çocuk bulunmaktadır. Bu çocuklardan bazılarının anlatılarından örnekler verilmiştir.

B8: Sonra kedi ve çocuk onu çok sevmiş ve onunla beraber yaşamaya karar vermişler.

B15: Devekuşu çok küçüktü ve onu nasıl evlerine götüreceklerini bilmiyorlardı. O devekuşu o çocuğu çok sevdi ve onu çok sevdiler. Hikâyemiz de burada bitti.

D78: Çocuk çok mutlu olmuştu. Kedisi şaşkın şaşkın bakıyordu. Ondan sonra mutlu mutlu yaşadılar.

D80: O kuşu ikisi de çok sevmişler. Birlikte mutlu bir şekilde yaşamışlar.

4.2. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öyküyü Kavrama Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerinde öykünün kavrama bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumuna ilişkin bulgular tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Kavrama Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular ($N_{toplam}=57$)

Kavrama Madde No	**Maddeler**	**Var**		**Yok**	
		N	**%**	**N**	**%**
K41	Öyküye isim verme	1	1.8	56	98.2
K42	Öyküdeki karakterlere isim verme	2	3.5	55	96.5
K43	Çocuğa isim verme	2	3.5	55	96.5
K44	Kediye isim verme	0	0	57	100
K45	Arkadaşlara isim verme	0	0	57	100
K46	Kuşa isim verme	0	0	57	100
K47	Giriş sözcesi kullanma	24	42.1	33	57.9
K48	İç içe paketlenmiş hediyelerden bahsetme	30	52.6	27	47.4
K49	Tavşan paketinin kırılmasından bahsetme	13	22.8	44	77.2
K50	Arkadaşların kırmızı topla oynamak isteyip, çocuğa yönelmesinden bahsetme	23	40.4	34	59.6
K51	Bitirme sözcesi kullanma	14	24.6	43	75.4
K52	Gerçek olaylara/resimlere dayanarak anlatma	57	100	0	0
K53	Çıkarımda bulunma	30	52.6	27	47.4
K54	İç içe paketlenmiş hediyeler olduğunu fark etme	30	52.6	27	47.4
K55	Hediye verilme sebebinden bahsetme	2	3.5	55	96.5
K56	Kedinin davranışlarından/duygularından bahsetme	14	24.6	43	75.4
K57	Çocuğun yaşadığı yerin bir ada olduğunu fark etme	6	10.5	51	89.5
K58	Çocuğun bu adadaki evlerden birinde, bir odada olduğunu fark etme	20	35.1	37	64.9
K59	Çocuğun hediyesinin içindeki tavşanın gerçek değil, sadece tavşan şeklinde bir hediye paketi olduğunu fark etme	10	17.5	47	82.5

Tablo 9 incelendiğinde öyküye isim veren bir çocuk bulunduğu belirlenmiştir.

D80: Hikâyemizin adı Bottan Evler. Bir zamanlar normal evler yerine bottan evler varmış. O evlerde küçük insanlar yaşarmış.

Öyküdeki karakterlere isim veren iki çocuk bulunduğu belirlenmiştir. D75 kodlu çocuk, öyküdeki ana karakteri öykünün gelişme bölümünde; D80 kodlu çocuk öykünün giriş bölümünde isimlendirmiştir.

D75: Sonra bütün çocuklar el sallamış. Murat gel demiş, Murat uçurtma uçuruyormuş.
D80: Bir tane evin içinde de küçük bir insan yaşıyormuş. O evlerin içinde Ali diye bir çocuk yaşıyormuş.

Öyküdeki karakterlere isim veren çocuklar ile ana karakter olan çocuğa isim veren çocuklarla aynı kişilerdir. Öyküde geçen karakterlerden, yalnızca ana karakter olan çocuğu isimlendiren iki çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Çocukların hiçbiri kedi, kuş ve arkadaşları isimlendirmemiştir.

Giriş sözcesi kullanan 24 çocuk bulunmaktadır. Giriş sözcesi kullanımı kimi çocuklar daha kısa ifadeleri tercih etmişlerdir. Çocukların anlatılarındaki giriş sözcesi kullanımlarına örnekler verilmiştir.

C47: Çok uzun zamanda bir poşet vardı orada. Orada çimler vardı.
B8: Bir zamanlar bir kayanın arkasında bir deniz varmış. O deniz çok kirliymiş.
B9: Bir zamanlar bir uzay aracı vardı. Uzay aracının içinde çok farklı şeyler vardı.
B6: Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur saman içinde karanlık bir yer varmış. Denizin arkasında yeşil mi yeşil... renkli renkli evler varmış.
B61: Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalvur zaman içinde bir deniz varmış. Denizin içindeki su garip garipti. Nasıl olduğunu hiç kimse bilmiyordu ve bu yüzden hiç kimse ona girmiyordu.

İç içe paketlenmiş hediyeler bulunduğundan bahseden 30 çocuk, tavşan şeklindeki paketin kırılmasından bahseden 13 çocuk, çocuğun arkadaşlarının kırmızı topla oynamak isteyip, hepsinin çocuğa yönelmesinden bahseden 23 çocuk bulunmaktadır. Bitirme sözcesi kullanan 14 çocuk bulunmaktadır. Bitirme sözcesi kullanan çocuklardan üç tanesi "bitti" ifadesini kullanarak öyküyü bitirmiş, diğerleri bu ifadeyi kullanmadan öyküyü sonlandırmıştır.

C44: Onu büyüttükten sonra o kocaman olduktan sonra bir tane kafes yapmışlar. Burada da bitmiş.

B15: O devekuşu o çocuğu çok sevdi ve onu çok sevdiler. Hikâyemiz de burada bitti. B17: Kuş cik cik cik annem nerede diye sevindi. Kuşla kedi insanın hikâyesi burada bitti.

B53: Sonra o kuşu hiç elinden bırakmamış ve sevmişler her zaman.

B8: Sonra kedi ve çocuk onu çok sevmiş ve onunla beraber yaşamaya karar vermişler.

D12: Sonra o kuşa bakmış, büyütmüş ve ondan ayrılmış. Hep onun evine geliyormuş.

D17: Sonra içinden bir kırlangıç çıkmış. Sonra onu her gün sevmeye gelmiş arkadaşlarıyla.

D60: Onu her zaman büyüttü ve ailesine kavuştu kuş. Sonra her zaman arkadaşı her zaman da o kuşa bakmıştı.

D76: Kuş da çocuğun yüzüne bakıyordu. Çocuk da kuşu sevmişti, mutlu olmuşlardı.

D78: Çocuk çok mutlu olmuştu. Kedisi şaşkın şaşkın bakıyordu. Ondan sonra mutlu mutlu yaşadılar.

Öykü oluşturan çocukların tamamı öykülerini gerçek olaylara/resimlere dayanarak anlatmışlardır. Öyküde geçen hediyenin iç içe paketlenmiş hediyelerden oluştuğunu fark eden 30 çocuk, hediye verme sebebinden bahseden 2 çocuk, kedinin davranışlarından/duygularından bahseden 14 çocuk bulunmaktadır. Çocuğun yaşadığı yerin bir ada olduğunu fark eden 6 çocuk bulunmaktadır. Ada tanımlamalarını yapan çocukların anlatılarından örnekler verilmiştir.

C28: O vahşi adada bir tane köylü varmış. Herkes o eve sığınmış ve sıcak çorba içmişler. Sonra çocuğa birisi hediye vermiş.

C49: Ay dede de buradan bakıyor. Ada var denizlerin üzerinde. Şurada da evler var, kayık var.

B16: Bir denizde bir ada varmış. Orada adada kırmızı ağaçlar varmış. Evler yeşil kırmızı yani evlerin kapısı yeşil kırmızı renkteymiş.

B37: Akşam olmuş sonra şuradan denizin ortasında ada var. Orada da evler var, ağaçlar var, evler var bir de kayık var şurada.

B38: Bir tane adada evler vardı. Evler, ağaçlar, deniz vardı. Bir tane de kayık vardı. Deniz çok kirli o yüzden her yerde kayıklar vardı

B46 kodlu çocuk, "O denizde bir tane denizaltı varmış şurada. Buradaki denizde bir tane ada var, bu adada bir sürü farklı farklı evler var. O evlerin hepsi de çok güzel.

Çocuğun bu adadaki evlerden birinde, bir odada olduğunu fark eden 20 çocuk, çocuğun hediyesinin içindeki tavşanın gerçek değil, sadece tavşan şeklinde bir hediye paketi olduğunu fark eden 10 çocuk olduğu belirlenmiştir.

4.3. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Hata Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki hata bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumuna ilişkin bulgular tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerde Öykünün Hata Bölümündeki Maddelere Öykülerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Bulgular ($N_{toplam}=57$)

Hata Madde No	**Maddeler**	**Var**		**Yok**	
		N	%	N	%
H60	Olayları doğru sıralama	52	91.2	5	8.8
H61	Farklı yorumlama	16	28.1	41	71.9
H62	Değiştirme	11	19.3	46	80.7
H63	Konudan uzaklaşma	0	0	57	100
H64	Yaşanan yer ile ilgili farklı bilgiler verme	7	12.3	50	87.7
H65	Arkadaşları isimlendirme	0	0	57	100
H66	Tavşandan bahsetme	50	87.7	7	12.3
H67	Kırmızı toptan bahsetme	23	40.4	34	59.6

Tablo 10 incelendiğinde olayları doğru sıralayan 52 çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Sıralama hatası yapan 5 çocuğun öyküleri incelendiğinde, öyküyü oluşturmaya başlamadan önce yazısız resimli kitaptaki resimlerin tamamına bakmaları sonucunda bu resimlerden genel bir sonuç çıkardıkları, yumurta ve kuştan daha erken bahsettikleri belirlenmiştir. Öyküsünde sıralama hatası bulunan ve sıralama hatası bulunmayan çocukların öykülerine birer örnek verilmiştir. D81 kodlu çocuğun öyküsü sıralama hatası bulunan bir öykü örneği iken, D78 kodlu çocuğun öyküsü sıralama hatası bulunmayan bir öykü örneğidir.

D81: Bir hava durumu oldu ve o hava durumunda bir küçük kız çok iyi eğlendiler. Çocuklar hava durumuna baktılar ve orada bir şey gördüler çanta gibi bir şey gibiydi. Oraya gidip baktılar. Hepsi evlerine girdi. Oradaki şeyleri

düşündüler. Uyudular sabah erken gene oraya gittiler ve sonra ve elbiseleri uçup gitti. Hava çok esiyordu. Sabah erkenden oraya gittiler. Orada kendilerine bir hediye verdiler. Bir tanesi ikisi de tutturdu, o benim o benim dediler. Gene çıktılar uyudular. Hediyelerini açtılar. Bir tanesinin içinde bir kuş çıktı. Kuşu eline alarak okşayarak sevdi. Bir tanesinin içinde de kedi çıktı. Onu çok iyi besledi. Geri bir tanesi de hediyesini açmamıştı. Birazdan açarım dedi açtı içinden farklı bir şey çıktı. İçinde kayık çıktı. Onun kedisine götür, gezdi ve çok sevindi. Öbürünün içerisinden de bir tavşan çıktı. Sonra hepsi birden toplanıp o hayvanları öbür arkadaşlarınla da paylaşmak istediler. O bir tanesinin kedisi erkeğin kafasına çıkarak o hediyeye ikisi de baktılar. İçinden bir yumurta çıktı yumurtanın içinden bir kuş çıktı. Çıktı yumurta birden çatladı bir arkadaşımızın gözüne değdi ve o civcivi çok güzel besledi.

D78: Çok rüzgârlı bir gündü ve babası çocuğuna hediye alıyordu. Sonra kayık mı gitmişti? Her yeri su basmıştı. Sonra herkes gelmişti kayıklarla evlerine. Ondan sonra üç tane ev vardı. Hepsi farklıydı. Ondan sonra eve girdi babası. Çocuğuna hediyesini verdi. Çocuk görünce çok mutlu oldu. Hemen hediyeyi babasının elinden çekti. Ondan sonra aşağı odaya gitti ve hemen dışarı çıktı. Hediyeyi açtığında çok mutlu olmuştu. Koşa koşa gitmişti merdivenlerden kedisi de onunla birlikte gelmişti. Ondan sonra hemen koşarak arkadaşlarının yanına gitmişti. Ondan sonra arkadaşları onun arkasındaydı. Hemen hediyeyi açtığında çok mutlu olmuştu. Ondan sonra şaşkın kaldı. Bir kutu daha dedi. Sonra bir sürü ip yumağı çıkmıştı. Ondan sonra arkadaşları da gelince hemen onlardan bağladı. Çocuk gülüyordu. Ondan sonra bir tane iki kalıp çıkmıştı. İçinden de gene bir ip yumağı çıkmıştı. Arkadaşları şaşkın kaldı. Ondan sonra arkadaşları onu kucakladı ve götürdü. Ondan sonra onu da açtıktan sonra gene bir ip yumağı çıkmıştı. Arkadaşları bu sefer daha çok şaşkın kalmıştı. Ondan sonra içine gene açtı ve içinden küçücük bir kutu çıkmıştı. Kedisi çok şaşırmıştı. Ondan sonra onu da açtıktan sonra bir yumurta çıktı. Kedisi şaşkın kaldı. Sonra yiyeyim mi arkadaşlar dedi hayır dedi hepsi. Ondan sonra yumurta çatlamaya başlamıştı. Minik bir tane kuş çıkmıştı. Çocuk çok mutlu olmuştu. Kedisi şaşkın şaşkın bakıyordu. Ondan sonra mutlu mutlu yaşadılar.

Farklı yorumlama yapan 16 çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Farklı yorumlama yapan çocuklardan C40 kodlu çocuk hediye paketinden ve onun açılmasından hiç

bahsetmemiş, aksine bir kutuyu bağlamaktan söz etmiştir. B37 kodlu çocuk hediye paketinin içinden çıkan top şeklindeki paketi açan çocuğu farklı yorumlamış, bir basketbol topunu dikmekten bahsetmiştir. B46 kodlu çocuk yumurtanın paketlerin içinden çıkma durumunu farklı yorumlamış, yaşlı birinin yumurta bulmasından bahsetmiştir. D79 kodlu çocuk hediye alan bir çocuğun varlığından bahsetmemiştir. Çocuk karakterini farklı yorumlamış, çocuğuna hediye alan bir babadan bahsetmiştir. D80 kodlu çocuk, öyküdeki çocuğun hediye aldığı durumu farklı yorumlayarak, hediye alan bir çocuk resminin bulunduğu bir tablonun duvarda asılı olduğunu söylemiştir.

C40: Kediyle çocuk düşmüştü. Sonra kutu açılmıştı. Geri kutuyu bağladı. Koşa koşa evine gidiyordu.

B37:Sonra o çocuk o basketbol topunu dikiyormuş çocuk. Arkadaşları da onu izliyormuş.

B46: Sonra şurada bir tane birisi var. O yumurta bulmuş. Burada yaşlı birisi var. Böyle gözüküyor. Yumurtanın içinde ne var bilmiyorum demiş.

D79: Bir zamanlarda ülkenin birinde bir baba yaşarmış. O baba çocuğuna hediye almayı düşünmüş. Sonra eve gitmiş. Sağa bakmış, sola bakmış evinin nerede olduğunu unutmuş.

D80: O evlerin içinde Ali diye bir çocuk yaşıyormuş. Dışarısında da annesiyle hediye verme tablosunu asmış. Bir de hediyeyi kediciğine verme tablosu asmış.

Değiştirme yapan 11 çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Değiştirme yapan çocuklar, iç içe paketlenmiş hediyelerden bahsederken, öykünün bir yerinde hediye paketinin varlığını unutup başka bir nesneden bahsederek öykülerine devam etmişlerdir.

B8: İçinden bir paket daha çıkmış. Sonra içinden bir sürü yumaklar çıkmış. Kedi oynasın diye bir sürü yumak çıkmış. Sonra arkadaşları da gelmiş. Arkadaşlarını da çağırmış ve bir parti kurmaya karar vermişler.

B11: Bir camda hediye kutusu varmış. Bir tane adam onu almış içeri. Merdivenden hızlı hızlı inmişler. Kedicik içinde ne olduğunu merak ediyormuş. Paketi açmış içinden... Tavşan... Sonra bütün herkes dışarıya toplanmış. Çığlıkla bağırmışlar. Ağaçta bir kırmızı top görmüşler hediye paketli.

B43: Kedisi de yatmış, açıyormuş hediye kutusunu. Sonra gemi bulmuş. İpleri dağınıkmış. Sonra şurada bir tane birisi var. O yumurta bulmuş.

Oluşturdukları öykülerde hiçbir çocuğun konudan uzaklaşmadığı belirlenmiştir. 7 çocuğun yaşanan yer ile ilgili farklı bilgiler verdiği belirlenmiştir. Yaşanan yer ile ilgili farklı bilgiler veren çocukların anlatılarından örnekler verilmiştir.

B9: Bir zamanlar bir uzay aracı vardı. Uzay aracının içinde çok farklı şeyler vardı. Evler çok değişikti. Bir çocuk evdeydi.

B17: Bir roket vardı ama roket görünmeyen bir roketti. Yeşil ucunu görenler vardı. Dünyanın üstünde uçmuşlardı. Dünyanın üstüne gelmişti. Sanki uzay boşluğunda sürükleniyorlarmış gibi. Aşağı inince bir sürü farklı ev gördü. Pembe pembe uzaylı araçları vardı.

D12: Bir gün toprakları yavaş yavaş Kutuplar erimeye başlamıştı. Yavaş yavaş yere çöp atıyorlardı. İnsanlar kayıkla gitmek zorunda kalıyorlardı.

D82: Bir varmış bir yokmuş, buzullarda Güney Kutbu'nda gece olmuş ve o zaman da uyumuş bütün herkes. Ertesi gün sonra bir tane penguenler kalkmış.

Çocukların, öyküde geçen diğer çocukları, çocuğun arkadaşları diye adlandırdıkları, onlara isim vermedikleri belirlenmiştir. 50 çocuğun tavşandan bahsettiği, 23 çocuğun kırmızı toptan bahsettiği belirlenmiştir.

4.4. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Değerlendirme Soruları Bölümü İncelendiğinde Güçlü Ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerinde değerlendirme soruları bölümündeki maddelere öykülerinde yer verme durumuna ilişkin bulgular tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykünün Değerlendirme Soruları Bölümündeki Maddelere Ait Bulgular (N_{toplam}=57)

Değerlendirme Madde No	**Maddeler**	**Var**		**Yok**	
		N	**%**	**N**	**%**
D68	Öyküye isim verme	1	1.8	56	98.2
D69	Öyküdeki kişileri söyleme	57	100	0	0
D70	Çocuktan bahsetme	57	100	0	0
D71	Kediden bahsetme	44	77.2	13	22.8
D72	Hediye veren kişiden bahsetme	17	29.8	40	70.2
D73	Arkadaşlardan bahsetme	49	86.0	8	14.0
D74	Kuştan bahsetme	52	91.2	5	8.8
D75	Anneden bahsetme	11	19.3	46	80.7
D76	Babadan bahsetme	12	21.1	45	78.9
D77	Komşulardan bahsetme	3	5.3	54	94.7
D78	Öyküyü başlatan olaydan bahsetme	56	98.2	1	1.8
D79	Çocuğa hediye verilme sebebinden bahsetme	2	3.5	55	96.5
D80	Hediye paketini alınca ne yaptığından bahsetme	54	94.7	3	5.3
D81	Merdivenden koşarak inmekten	33	57.9	24	42.1

	bahsetme				
D82	Hediyeyi dışarıda açmak istemesinden bahsetme	32	56.1	25	43.9
D83	Kedinin de çocukla birlikte bulunmasından bahsetme	22	38.6	35	61.4
D84	Hediye paketinden başka bir paket çıkınca ne yaptıklarından bahsetme	41	71.9	16	28.1
D85	Karşılaşılan engelleri söyleme	57	100	0	0
D86	İç içe paketlenmiş hediyelerden bahsetme	30	52.6	27	47.4
D87	Arkadaşların olanları izlemesinden bahsetme	38	66.7	19	33.3
D88	Arkadaşların konumlarından bahsetme	19	33.3	38	66.7
D89	Tavşan paketinin kırılmasından bahsetme	13	22.8	44	77.2
D90	Arkadaşları kırmızı topla oynamak isteyip hepsinin çocuğa yönelmesinden bahsetme	23	40.4	34	59.6
D91	Çocuğun duygularından (mutluluk,	11	19.3	46	80.7

	heyecan) bahsetme				
D92	Çocuğun duygularından (şaşırma, meraklanma) bahsetme	8	14.0	49	86.0
D93	Kedinin duygularından bahsetme	14	24.6	43	75.4
D94	Arkadaşların duygularından bahsetme	11	19.3	46	80.7
D95	Kutudan yumurta çıkmasından bahsetme	39	68.4	18	31.6
D96	Kuşun duygularından bahsetme	1	1.8	56	98.2
D97	Beraber/hep birlikte yaşamaktan bahsetme	6	10.5	51	89.5

Tablo 11 incelendiğinde, oluşturduğu öyküye isim veren yalnızca bir çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Tüm çocukların öykülerinde çeşitli karakterlere yer verdiği belirlenmiştir. Tüm çocuklar, öykünün ana karakteri olan çocuktan bahsetmiştir. Kediden bahseden 44 çocuk, hediye veren kişiden bahseden 17 çocuk, arkadaşlardan bahseden 49 çocuk, kuştan bahseden 52 çocuk, anneden bahseden 11 çocuk, babadan bahseden 12 çocuk, komşulardan bahseden 3 çocuk bulunduğu belirlenmiştir. Öyküyü belli bir olay ile başlatan 56 çocuk, hediye verilme sebebinden bahseden 2 çocuk, hediye paketini alınca ana karakterin ne yaptığını anlatan 54 çocuk, ana karakter olan çocuğun merdivenlerden koşarak indiğini anlatan 33 çocuk bulunmaktadır. Ana karakterin hediyeyi dışarıda açmak istemesinden bahseden 32 çocuk, bu süreçte kedinin çocukla birlikte olduğunu belirten 22 çocuk, hediye paketinden başka bir paket çıkması durumunda ne olduğunu anlatan 41 çocuk bulunmaktadır. Tüm çocuklar öyküde karşılaşılan çeşitli engellerden bahsetmiştir. İç içe paketlenen hediyeler asıl hediyeye ulaşma yolunda bir engeldir. Arkadaşlar zaman zaman hediyeye ulaşma konusunda

engel konumundadır. İç içe paketlenen hediyelerden bahseden 30 çocuk, arkadaşların izlemesinden bahseden 38 çocuk, arkadaşların konumlarından bahseden 19 çocuk, tavşan şeklindeki paketin kırılmasından bahseden 13 çocuk, kırmızı topla oynamak isteyenlerin çocuğa yönelmesinden bahseden 23 çocuk bulunmaktadır. Çocuğun mutluluk heyecan gibi duygularından bahseden 11 çocuk bulunurken, şaşırma meraklanma gibi duygularından bahseden 8 çocuk bulunmaktadır. Kedinin duygularından bahseden 14 çocuk bulunurken; arkadaşların duygularından 11 çocuk bahsetmiştir. Kuşun duygularından bahseden yalnızca bir çocuk bulunmaktadır. Kurudan yumurta çıkmasından 39 çocuk bahsetmiştir. Öykünün sonunda karakterlerin bundan sonra hep birlikte yaşadıklarından bahseden 6 çocuk bulunmaktadır.

4.5. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Biçim Analizi (Öykü Anlatma Uzunluğu Ve Öykü Anlatma Hızı) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalara İlişkin Bulgular

Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerdeki öykünün biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümü incelendiğinde güçlü ve zayıf oldukları noktalara ilişkin bulgular tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yazısız Resimli kitap ile Oluşturdukları Öykünün Biçim Analizine (Öykü Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) İlişkin En Düşük ve En Yüksek Puanlar ile Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (N=57)

Öykünün Biçim Analizi	**En Düşük Değer**	**En Yüksek Değer**	$\overline{X}$	**SS**
Bağlaçlı Sözce Sayısı	1	27	10.24	5.8
Basit Sözce Sayısı	4	35	16.26	7.06
Toplam Sözcük Sayısı	61	348	171.80	69.64
Farklı Sözcük Sayısı	25	97	54.10	16.07
Farklı Sözcük Oranı	.23	.59	.33	.07
Toplam Sözce Sayısı	14	58	30.43	10.83
Tamamlanmış Sözce Sayısı	11	55	29.59	9.99
Tam Anlaşılır Sözcelerin Toplam Sözce Sayısına Oranı	.64	1.16	.87	.09
Tekrarlanan Sözcük/Sözcük Bütünü Sayısı	.00	7.0	.33	1.02
Zaman (Saniye)	111.00	348.00	216.89	62.94
Sözce Söyleme Hızı	3.37	14.56	8.55	2.33
Anlamlı Sözce Kurma Hızı	2.65	12.79	7.48	2.21
Sözcük Söyleme Hızı	16.72	74.10	47.33	12.57
Farklı Sözcük Söyleme Hızı	6.88	23.40	15.27	3.35

Tablo 12 incelendiğinde çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde kullandıkları bağlaçlı sözce sayısı ortalaması 10.27, basit sözce sayısı ortalaması 16.26, öykülerinde kullandıkları toplam sözce sayısının ortalaması 171.80,

farklı sözcük sayısı ortalaması 54.10'dur. Farklı sözcük oranı, öyküde geçen farklı sözcük toplamının öyküdeki tüm sözcük sayısına oranı hesaplanarak bulunmuş, ortalaması .33 olarak hesaplanmıştır. Toplam sözce sayısı ortalaması 30.43, tamamlanmış sözce sayısı ortalaması 29.59'dur. tam anlaşılır sözcelerin toplam sözce sayısına oranı .87 olarak hesaplanmış, tekrarlanan sözcük/sözcük bütünü sayısı ortalamasının ise .33 olduğu belirlenmiştir. Çocukların öykü oluşturma süreleri saniye olarak ölçülmüş, ortalamasının 216.89 saniye olduğu belirlenmiştir. Sözce söyleme hızı, öykü anlatma süresinin toplam sözce sayısına dakikadaki oranı hesaplanarak bulunmuş, ortalaması 8.55 olarak hesaplanmıştır. Anlamlı sözce kurma hızı, öykü anlatma süresinin anlamlı sözce sayısına dakikadaki oranı hesaplanarak belirlenmiş, ortalaması 7.48'dir. Sözcük söyleme hızı, öykü anlatma süresinin toplam sözcük sayısına dakikadaki oranı hesaplanarak belirlenmiş, ortalaması 47.33'dir. Farklı sözcük söyleme hızı, öykü anlatma süresinin farklı sözcük sayısına dakikadaki oranı hesaplanarak belirlenmiş, ortalaması 15.27'dir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubundaki kız ve erkek çocukların sayısı birbirine oldukça yakındır. 28 erkek ve 29 kız çocukla araştırma yürütülmüştür. Çalışma grubundaki çocukların anne eğitim durumu incelendiğinde lise mezunu annelerin sayısının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Babaların eğitim durumu incelendiğinde ise lise mezunu ve lisans mezunu babaların sayısının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışma grubundaki çocuklar 60-66 ve 66-72 aylık çocuklardan oluşmaktadır. 66-72 aylık çocukların sayısı 60-66 aylık çocukların sayısından daha fazladır. Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Yapısı (Giriş, Gelişme ve Sonuç) İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar

Araştırma sorularının ilkine yönelik bulgular incelendiğinde, çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerde, öykünün yapısında (giriş, gelişme ve sonuç) güçlü ve zayıf oldukları noktalar belirlenmiştir. Giriş bölümü, öyküdeki karakterlerin, yerin, zamanın ve olay örgüsünün ilk sinyallerinin verildiği bir bölüm niteliğindedir. Araştırmada, çalışma grubundaki çocukların tamamının öykü oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öyküdeki ana karakter olan çocuğun tanıtımının tüm çocuklar tarafından yapılmadığı, ana karakteri isimlendirme konusunda da çalışma grubunun başarısının oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öyküdeki karakterlerden biri olan kedinin tanıtılma oranının, ana karakter olan çocuğun tanıtılma oranından düşük olduğu belirlenmiştir. Çocuk ana karakterdir. Kedi ise çocuk kadar ön planda olan bir karakter olmadığından onu fark etmek ayrıntılara dikkat etmeyi gerektirmektedir. Literatürde öykünün giriş bölümünde çocuklar arasında cinsiyete dayalı farklılık olup olmadığının incelendiği bir çalışmada, öykünün temel çatısını oluşturan ve düzenleme becerileriyle alakalı olduğu düşünülen giriş bölümünde kız çocuklarının genel olarak daha başarılı oldukları düşünülmektedir (Işıtan ve Doğan, 2015)

Öykünün giriş bölümündeki maddeler, öyküdeki kişi, zaman, yer tanıtımı, öyküyü başlatan olay, içsel tepki ve plan/amaç kısımlarından oluşmaktadır. Giriş bölümüne bütüncül olarak bakıldığında, giriş bölümünün öykünün ana çatısının meydana getirilmesiyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu bölümde öykünün planlanmasının oluşturulduğu, öykünün temel unsurlarının açıklandığı görülmektedir (Işıtan, 2010).

Yer tanıtımı yapan çocukların anlatıları incelendiğinde genelde öykünün geçtiği yer olarak köy, çim alan, ada gibi tanımlamalar yaptıkları belirlenmiştir. Ancak bazı çocukların bu konuda yaptıkları yorumlar diğerlerinden oldukça farklıdır. Kutuplar, roket, uzay aracı gibi yer tanımlaması yapan çocukların bulunması dikkat çekmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak yazısız resimli kitap ile öykü oluşturmanın çocukların hayal güçlerini kullanmalarına imkân verdiğini görmek mümkündür. Hediye verilme sebebinden bahseden iki çocuğun yanıtları incelendiğinde, çocuklardan bir tanesinin verdiği yanıt, yazısız resimli kitap ile öykü oluşturmanın farklı bakış açıları geliştirmeye imkan verdiğinin kanıtı niteliğindedir. Bahsi geçen çocuğun küresel ısınmadan, su tasarrufundan bahsettiği belirlenmiştir. Oysa öyküye genel olarak bakıldığında hediye alan bir çocuğun hediye paketinin içindekini öğrenmeye çalışması ile ilgilidir. Çocuğun öyküsünü küresel ısınma ve su tasarrufu gibi konularla ilişkilendirmesi geniş çerçevede düşündüğünü göstermektedir. Literatürde, bu araştırmanın veri toplama araçlarından biri olan "Doğumgünü Hediyesi" isimli yazısız resimli kitap ile ilgili rastlanan yorum, düş gücünü kullanma durumuna ilişkin kurulmuş olan cümleleri destekler niteliktedir. Şahin (2014), Doğumgünü Hediyesi kitabından bahsederken, çocuğa kitabın daha en başında duyma ve düşünme sorumluluğu yükleyen resimlerin varlığından bahsetmiştir. Bu resimlerin çocuğu kendi özgün dünyasına çektiğini ve hayal gücünün sınırlarını zorladığını belirtmiştir.

Gelişme bölümündeki maddelerden G17'de paketten çıkan şeyi tavşan dışındaki şeylere benzetme durumu incelenmiştir. Burada çocukların birbirinden farklı anlatıları, özgün ifadeleri dikkat çekmiştir. Paketten çıkan şeyi şemsiye, uçurtma, oyuncak, yastık, mektup gibi farklı nesnelere benzetmişlerdir. Bu çocukların birbirinden farklı ifadeleri yazı sınırlaması, yazıya bağımlılık olmadan, yazısız resimli kitap aracılığı ile özgür ve yaratıcı düşünmelerinin bir sonucudur.

Gelişme bölümündeki maddeler incelendiğinde, çocukların daha çok ana karakter ile ilgili noktalardan bahsettikleri belirlenmiştir. Genel anlamda çocukların öykülerinde ayrıntı olan noktalardan bahsetme oranının düşük olduğu belirlenmiştir.

Örneğin karakterlerin duygularından bahsetme oranı, paketten çıkan bir nesneden bahsetme oranından daha düşüktür. Ana karakterin duygularına yer verilme oranı ise kedi ve arkadaşlar gibi yan karakterlerin duygularına yer verilme oranından daha düşüktür. Bu noktada öykudeki ayrıntılara dikkat etmek bu farklılıkların nedeni olmuştur.

Öykünün sonuç bölümünde, çocukların büyük çoğunluğu yumurtadan bir kuş çıktığını belirtmiş; çıkan kuşun türü konusundaki yorumlarında yaratıcılıkları etkili olmuştur. Ördek, devekuşu, tavuk, bıldırcın gibi farklı türlerden bahsettikleri belirlenmiştir. Çocukların öykülerinde bitirme ifadesi kullanımlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykülerinin sonunda karakterlerin mutlu oldukları, beraber yaşayacakları gibi ifadeleri kullanma oranı düşüktür.

5.2. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öyküyü Kavrama Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar

Araştırma sorularının ikincisine yönelik bulgular incelendiğinde, çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerde, öykünün kavrama bölümünde güçlü ve zayıf oldukları noktalar belirlenmiştir. Bu bölümde öykudeki karakterlerden bahsetme, çeşitli kurgusal ayrıntılara yer verme, çıkarımda bulunma durumlarını inceleyen maddeler bulunmaktadır. Çalışma grubundaki çocukların öyküleri incelendiğinde, öyküye isim veren yalnızca bir çocuk bulunduğu görülmüştür. Çocukların öyküye isim verme başarıları oldukça düşüktür. Öykudeki diğer karakterleri isimlendirme (kedi, kuş, arkadaşlar), bitirme sözcesi kullanma, öykudeki karakterlerden biri olan ve devamlı ana karakterin yanında yer alan kedinin duygularından bahsetme başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak çocukların tamamının resimlere dayanarak bir öykü oluşturduğu belirlenmiştir. Işıtan (2010), normal gelişim gösteren ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanılı çocukların anlatı analizine dayalı dil becerilerinin karşılaştırılmalı olarak incelediği çalışmasında ilkokul öğrencileri ile çalışmış, normal gelişim gösteren çocuklardan çok az sayıda çocuğun öyküye isim verdiğini ve bitirme sözcesi kullandığını bulmuştur. Normal gelişim gösteren çocukların öykudeki ayrıntıları fark etme başarılarının düşük olduğunu tespit etmiştir. Ancak çocukların tamamının öykünün resimlerine dayalı öykü oluşturduklarını ve çıkarımda bulunduklarını belirlemiştir. Koç, Yıldız ve Coşkun (2015)'un çalışmalarında çocukların resimli çocuk kitaplarını nasıl yorumladıkları incelenmiştir. Çalışmada Behiç Ak'ın Uyurgezer Fil isimli resimli hikâye kitabı kullanılmıştır. Çocukların resimlere yaptığı yorumlarda

genelde kısa cümleler kurdukları ve o an bulundukları sayfaya odaklanarak bir öykü zinciri oluşturma yoluna gitmedikleri gözlemlenmiştir. Gösterilen iki sayfa birbirini takip eden sayfalar olmasına rağmen çocukların yorumlarında bir bütünlüğe rastlanmamıştır.

5.3. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Hata Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar

Araştırma sorularının üçüncüsüne yönelik bulgular incelendiğinde, çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerde, hata bölümünde güçlü ve zayıf oldukları noktalar belirlenmiştir. Olayları doğru sıralama başarısının incelendiği maddede, 5 çocuğun hatalı sıralama yaptığı belirlenmiştir. Araştırmacı, yazısız resimli kitapla öykü oluşturmaya başlamadan önce çocuklara kitabı incelemeleri için zaman vermiştir. Dolayısıyla resimlerin tamamını görmeleri, çocukların genel bir sonuç çıkarmalarına yol açmıştır. Sıralama hatası yapan çocukların öyküleri incelendiğinde, yumurta ve kuştan daha erken bahsettikleri belirlenmiştir.

Değiştirme yapan çocuklar ilk başta hediye paketinden bahsetmiş, ancak öykü devam ederken bir paketin varlığını unutarak yeni bir nesneden bahsetmişlerdir. Literatür incelendiğinde, öykü anlatma ile alakalı beceriler ile yürütücü işlevler arasındaki ilişkiden bahsedilirken; öykü kurgulanırken yapılan hatalardan da bahsedilmiştir. Bu hatalardan "Değiştirme" öykü anlatımında kişi veya nesnelere verilen isimlerin değiştirilmesi olarak tanımlanırken, bilgiyi uzun süre akılda tutma ile ilişkilendirilmiştir (Barkle, 1997; Akt. Işıtan, 2010).

Çocukların oluşturdukları öyküler incelendiğinde, hiçbir çocuğun konudan uzaklaşmadığı belirlenmiştir. Yaşanan yer ile ilgili farklı bilgiler veren çocukların öykülerinde ise hayal gücüne dayalı farklı yorumlar olduğu belirlenmiştir. Kutuplar, uzay aracı, roket gibi farklı yer tanımlamaları bulunmaktadır.

5.4. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Değerlendirme Soruları Bölümü İncelendiğinde Güçlü Ve Zayıf Oldukları Noktalar

Araştırma sorularının dördüncüsüne yönelik bulgular incelendiğinde, çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerde, değerlendirme soruları bölümünde güçlü ve zayıf oldukları noktalar belirlenmiştir. Çalışma grubundaki çocukların

tamamına yakınının öykülerinde, öyküdeki karakterlerden bahsettikleri belirlenmiştir. Çocuk, kedi, arkadaşlar ve kuş gibi karakterlerin resimlerde belirgin olarak görüldüğü ve dolayısıyla bu karakterlerden bahsedilme oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak anne, baba, komşu gibi ancak bir kurgu oluşturulduğu takdirde açığa çıkacak olan karakterlerden bahsedilme oranı düşüktür. Literatür incelendiğinde, çocukların oluşturdukları öykülerde kurgusal olarak ayrıntılara yer verme durumunun yaşla birlikte arttığı belirtilmiştir. 3-4 yaşlarındaki çocukların öyküleri farklı açılardan daha kısıtlıyken; 5-7 yaşlarındaki çocukların öykülerinin daha geniş ve ayrıntılı olduğu belirtilmiştir (Karmiloff-Smith, 1979, 1981, 1984; Reilly, 1992; Bamberg, 1987; Berman & Slobin, 1994; Akt. Owens 2005).

Literatürde öykü anlatma becerilerinin incelenmesinin yapıldığı çalışmalara bakıldığında, öykü anlatma becerilerinin genellikle yaş ve cinsiyete göre karşılaştırıldığı görülmüştür. Öykü anlatma becerilerinin yaşlara göre nasıl farklılaştığının araştırıldığı bir çalışmada, 3 yaşındaki çocukların anlatılarının yetersiz olduğu, 5 yaşındaki çocukların anlatılarının resim tanıtımından ibaret olduğu ve 9 yaşındaki çocukların anlatılarının ise zamansal olarak başarılı bir düzenlemeye sahip olduğu görülürken, yetişkinlerin karmaşık dil yapılarını kullandıkları belirlenmiştir (Aksu- Koç, 1988; Akt. Işıtan, 2010).

5.5. Çocukların Yazısız Resimli Kitap ile Oluşturdukları Öykülerdeki Öykünün Biçim Analizi (Öykü Anlatma Uzunluğu ve Öykü Anlatma Hızı) Bölümü İncelendiğinde Güçlü ve Zayıf Oldukları Noktalar

Araştırmada öncelikle, çalışma grubunu daha iyi tanımak amacıyla çocukların yazılı resimli öykü kitabı ile oluşturdukları öykülerin biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) incelemesi yapılmıştır. Buradan elde edilen sonuçlarda, genel olarak yazılı öykü kitabında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı ilk olarak yazılı öykü kitabını çocuklara okumuş, sonra çocukların anlatmasını istemiştir. Burada çocukların kitaptaki metinlerde geçen ifadeleri tekrar ettikleri, öznel cümleler kurmak yerine araştırmacıdan duydukları ifadeleri kullandıkları belirlenmiştir. Çocukların resimlere odaklanmak yerine araştırmacıdan duyduklarını tekrar etmeleri bu bölümde yazısız resimli kitaba göre daha başarılı olmaları sonucunu doğurmuştur.

Araştırma sorularının beşincisine yönelik bulgular incelendiğinde, çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öykülerde, öykünün biçim analizi (öykü anlatma

uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümünde güçlü ve zayıf oldukları noktalar belirlenmiştir. Çalışma grubundaki çocukların öykülerinde basit cümle kullanımının bağlaçlı cümle kullanımından fazla olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde, araştırma sonucuna benzer sonuçları olan çalışmalara rastlanmıştır. Cinsiyetin çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle yapılarına etkisinin incelendiği araştırmada, kız ve erkek çocuklarının en çok kullandığı cümle türünün basit cümle olduğu görülmüştür (Yıldız Çiçekler, 2007). Güleryüz (1990), araştırmasında 48-60 aylık Türk çocuklarının dil yapılarını incelemiş, kız ve erkek çocukların kullandığı cümle yapılarında en sık basit cümleyi kullandıklarını bulmuştur.

Araştırmada çocukların öykülerinde kullandıkları toplam sözcük sayısı ortalaması ile farklı sözcük sayısı ortalaması arasında büyük bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan çocukların öykülerinde faklı sözcük kullanımının düşük olduğu sonucuna varılmaktadır. Araştırmada, cinsiyet ile ilgili herhangi bir karşılaştırma yapılmamıştır. Literatürde cinsiyet karılaştırılmasının yapıldığı çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. İlkokul 1. sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, çocukların bir görseli yorumlamalarından yapılan incelemede, toplam kelime sayıları ve farklı kelime sayıları cinsiyetlere göre karşılaştırılmış, kız ve erkek çocukların değerleri birbirine yakın bulunmuştur. Öğrencilerin genelinin kelime hazinesi incelendiğinde, öğrencilerin farklı kelimelerden her birinin tekrar sayılarına bakarak, kelime hazinelerinin yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır (Baş ve Örs, 2015)

Araştırmada, çocukların öykülerindeki toplam sözce sayısı ortalaması ile tam anlaşılır sözce sayısı ortalamasının birbirine yakın değerler aldığı belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak çocukların öykülerinde anlaşılır ifadeler kullandıkları sonucuna ulaşmak mümkündür. Çocukların öykü anlatımlarının değerlendirildiği çalışmalarda, okul öncesi dönem çocuklarının öykülerinde ses ve vurguların kullanımının fazla olduğu, 5 yaştan itibaren çocukların öykülerindeki karakterlerin davranışlarını daha mantıklı bir biçimde yorumladıkları, 7 yaştan itibaren de öykülerinin içeriğinin dilbilimsel olarak geliştiği belirtilmiştir (Işıtan, 2010).

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Çalışma grubundaki çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerin giriş bölümü incelendiğinde, öyküdeki ana karakter olan çocuktan tüm çocukların bahsettiği, ancak onu isimlendirme konusunda başarılı olamadıkları belirlenmiştir. Öykülerinde yer tanıtımına yer veren çocuk sayısının fazla olduğu belirlenmiştir. Çocukların genelde ada, köy ve çim alan tanımlaması yaptıkları; bunun yanında uzay aracı, kutuplar, roket gibi farklı tanımlar bulunduğu da dikkat çekmiştir. Hediye veren kişiden bahsetme oranı düşük iken hediye verilme sebebinden bahsetme oranının oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Farklı yer tanımları, hediye verilme sebebinin küresel ısınma gibi farklı bir konu ile ilişkilendirilmesi çocukların yazısız kitap ile oluşturdukları öykülerinde hayal güçlerini aktif olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır.
2. Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde, öyküyü kavrama bölümünde karakterlerden bahsetme, kurgusal ayrıntılara yer verme, çıkarımda bulunma durumları incelenmiştir. Öyküye isim verme başarısının oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların tamamının resimlere dayalı bir öykü oluşturduğu; ancak öyküdeki ana karakter ve diğer karakterleri isimlendirme (kedi, kuş, arkadaşlar), bitirme sözcesi kullanma, öyküdeki karakterlerden biri olan ve devamlı ana karakterin yanında yer alan kedinin duygularından bahsetme başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
3. Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde, hata bölümünde olayları farklı sıralama yapan çocuk sayısının az olduğu, öyküdeki olayları doğru sıralama başarısının yüksek olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Değiştirme hatasının yapılma oranının düşük olduğu belirlenmiştir. Değiştirme hatası yapan çocukların ise öykünün başında hediye paketinden bahsettikleri, daha sonra hediye paketinin varlığını unutarak, başka nesnelerden bahsettikleri belirlenmiştir. Çocukların tamamının konudan uzaklaşmadan öykü oluşturdukları sonucuna ulaşılmıştır.

4. Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerin değerlendirme soruları bölümünün incelenmesinde, çocukların tamamına yakınının öyküdeki karakterlerden bahsettiği belirlenmiştir. Anne, baba, komşular gibi bir kurgu sonucu oluşabilecek karakterlerden bahsedilme oranının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öykünün ana karakteri olan çocuğun hediyeye ulaşmasını engelleyen her şeyin engel olarak belirtildiği ve tüm çocukların öyküde karşılaşılan çeşitli engellerden bahsettiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun hediyeye ulaşma yolunda, hediyeye ulaştığı anda ve hediyeye ulaştıktan sonraki duygularından bahsedilme oranının yüksek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer karakterlerin duygularından bahsedilme oranı ise daha düşüktür. Öykünün sonunda birlikte yaşama vurgusu yaparak öyküyü sonlandıran çocuk sayısının az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Çocukların yazısız resimli kitap ile oluşturdukları öykülerde, öykünün biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) bölümünün incelenmesi sonucunda, çocukların öykülerinde basit cümle kullanımının bağlaçlı cümle kullanımından fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların öykülerinde kullandıkları toplam sözcük sayısı ortalaması ile farklı sözcük sayısı ortalaması arasında büyük bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların öykülerindeki toplam sözce sayısı ortalaması ile tam anlaşılır sözce sayısı ortalamasının birbirine yakın değerler aldığı sonucuna ulaşılmıştır.
6. Araştırmada öncelikle, çalışma grubunu daha iyi tanımak amacıyla çocukların yazılı resimli öykü kitabı ile oluşturdukları öykülerin biçim analizi (öykü anlatma uzunluğu ve öykü anlatma hızı) incelenmiştir. Çalışma grubundaki çocukların genel olarak yazılı öykü kitabında daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı ilk olarak yazılı öykü kitabını çocuklara okumuş, sonra çocukların anlatmasını istemiş, bunun sonucunda çocukların kitaptaki metinlerde geçen ifadeleri tekrar ettikleri

belirlenmiştir. Çocukların resimlere odaklanmak yerine araştırmacıdan duyduklarını tekrar etmeleri bu bölümde yazısız resimli kitaba göre daha başarılı olmaları sonucunu doğurmuştur.

6.2. Öneriler

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara ve sonuçlara dayanarak uygulamalara ve gelecekte yapılacak olan araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6.2.1. Uygulamalara İlişkin Öneriler

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların yazısız resimli kitapla oluşturdukları öyküleri anlatı analizi yöntemiyle değerlendirerek öykü anlatma becerilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonunda uygulamalara yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

1. Bu araştırmada anlatı analizi ile yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen verilere göre çocukların dil gelişimine yönelik bulgular elde edilmiştir. Bu bağlamda çocukların gelişimsel ihtiyaçları belirlenerek, eğitim ortamlarının dil gelişimi ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde düzenlenmesi yapılabilir.
2. Araştırmada kullanılan yazısız resimli kitap ile oluşturulan öykülerde çocukların hayal güçlerini daha özgür kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda okullarda kitap merkezlerinde yazısız resimli kitapların bulunması, çocukların kendi öykülerini oluşturmasına imkân verilmesi önerilmektedir.
3. Araştırma sonuçlarına göre, giriş ve bitirme sözcesi kullanma gibi öykü bütünlüğünü sağlayan ifadeleri kullanan çocuk sayısının az olduğu, öyküye isim verme oranının ise çok düşük olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin çocuklara eğitim öğretim yılı boyunca düzenli aralıklarla kitap okuması, öyküye başlık bulma öykü oluşturma çalışmaları yaptırması önerilmektedir.
4. Araştırmada çocukların öykülerinde bağlaçlı cümle kullanımının basit cümle kullanımından düşük olduğu, farklı sözcük kullanımının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda, ailelerin ve öğretmenlerin

çocukların daha fazla kelime kullanmasına yönelik çalışmalar yapması ve bunu destekleyen etkinlikler düzenlemesi önerilmektedir.

5. Araştırmada çocukların öykülerinde kurgusal ayrıntılara yer verme konusunda başarılı olmadıkları, ayrıntılara öykülerde yer verme oranının düşük olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda çocukların ayrıntılara dikkat etmesini sağlayacak, çocukların duygularını ifade etmesini, açıklayabilmesini sağlayacak kelimeler kullanmalarına yönelik etkinlikler düzenlenmesi önerilmektedir. Bu tür etkinlikler dil gelişiminin yanı sıra sosyal-duygusal gelişimin desteklenmesine yardımcı olacaktır.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Ülkemizde, okul öncesi dönemde anlatı analizi ile ilgili çok sınırlı sayıda çalışma yapılmış olması bakımından konuya ilişkin nitel ve nicel araştırmaların sayısının artması gerekmektedir.
2. Bu araştırmada çocukların anlatı becerileri çocukların anlatılarından elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Gelecek araştırmalarda çocukların anlatı becerileri, ailelerinin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerinden elde edilen verilerle daha geniş kapsamlı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

Acarlar, F. (2002). Çocuklarda dilin değerlendirilmesi ve betimleyici yaklaşım. Ankara *Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35(1-2).*

Adams, C. (2002). Practitioner review: the assessment of language pragmatics. *Journal of Child Psychology and Psychiatri*, 43, 973-987.

Ak, B. (2018). *Doğumgünü hediyesi.* İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Akıncı Oktay, S. (2006). *Türk çocuklarının kişisel deneyim anlatılarının sosyodilbilimsel analizi üzerine bir çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Türk Hava Kurumu Basımevi İşletmeciliği

Alev, G. (2011). *Pragmatik Dil Becerileri Envanteri'nin Türkçe standardizasyon çalışması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Anderson, N. A.(2010). *Elementary Children's Literature: Infancy Through Age 13*. (3rd. Edition). USA: Pearson Education.

Aslan, C. (2006). Yazınsal nitelikli çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecindeki yeri. *2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* Ankara Üniversitesi: Ankara.

Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.

Baş B. ve Örs, E. (2015). İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin görsel okuma becerileri üzerine bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama,* 11(1), 225-244.

Baykoç Dönmez, N., Dinçer, Ç., Dereobalı, N., Gümüşçü, Ş. ve Pişkin, Ü. (1993). *Okul öncesi dönemde dil gelişimi etkinlikleri*. Ankara: Sim Matbaası.

Beyazova, U. (2007). Kitap çocuk ilişkisi. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 533-535.

Bishop, D. V. M. ve Adams, C. (1992). Comprehension problems in children with specific language ımpairment: literal and ınferential meaning. *Journal of Speech and Hearing Research,* 35, 119-129.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011), *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Pegem Akademi, Ankara.

Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: Pegem Akademi.

Chaparro-Moreno, L. J., Reali, F. ve Maldonado-Carre˜no C. (2017). Wordless picture books boost preschoolers' language production during shared reading. *Early Childhood Research Quarterly,* 40, 52-62.

Çağdaş, A., Albayrak, H. ve Cantekinler, S. (2003). *Okul öncesi eğitimde dramatik etkinlikler.* Konya: Eğitim Kitabevi.

Çayırçimen, F. (1999*). Çocuk yuvalarında kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan altı-yedi yaş çocukların dil gelişimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Dilidüzgün, S. (2007). Çocuk kitaplarının çocuğun sanat eğitimine katkısı. *2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* Ankara Üniversitesi: Ankara.

Demirezen, M. (2003). Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler. *Dil Dergisi, 118,* 5-15.

Deretarla Gül, E. ve Bal, S. (2006). Anasınıfı öğretmenlerinin okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına ilişkin bakış açıları, sınıf içi kullanılan materyal ve etkinlikler ile çocukların okuma yazmaya ilgilerinin incelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(2), 33-51.

Erdoğan F. (2017). *Parkta bir gün*. İstanbul: Mavibulut Yayıncılık.

Ergin, M. (1993). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yay

Gander, M. J., Gardiner, W. H. (2004). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Ş. Çiller Tabakçı, B. Onur, Y. Ateş, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

Gorman, B.K., Fiestas, C.E., Peña, E.D., ve Clarkc, M.R. (2011). Creative and stylistic devices employed by children during a storybook narrative task: a cross-cultural study. *American Speech-Language-Hearing Association*, 42, 167–181 .

Gönen, M. (1989). Beş ve altı yaş anaokulu çocuklarının resimli çocuk kitaplarındaki değişik resimleme tarzlarına tepkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1), 32–35.

Güleryüz, Figen (1990). *48–60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi.* Yayınlanmamıs Bilim Uzmanlıgı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Saglık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Heilmann, J., Miller, J. F., & Nockerts, A. (2010). Sensitivity of narrative organization measures using narrative retells produced by young school-age children. *Language Testing, 27*(4), 603-626

Işıtan, S. (2010). *Normal gelişim gösteren ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanılı çocukların anlatı analizine dayalı dil becerilerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Işıtan, S. ve Doğan, Ö. (2015). İlkokul 1.,2. ve 3. sınıf öğrencilerinin öykü anlatma becerilerinin anlatı analizine dayalı olarak incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 175-186.

Işıtan, S. ve Turan, F. (2014). Çocuklarda dil gelişiminin değerlendirilmesinde bir anlatı analizi yaklaşımı olarak öykü anlatımı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama,* 13 (25), 105-124.

İnanç, B. Y., Bilgin, M. ve Kılıç Atıcı, M. (2012). *Gelişim psikolojisi. Çocuk ve ergen gelişimi.* Ankara: Pegem Akademi.

John, F. C., S., Lui, M. ve Tannock, R. (2001). Children's Story Retelling and Comprehension Using a New Narrative Resource. *Canadian Journal of School Psychology*, 8(1/2), 91-113.

Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri Dergisi.* 3 (4), 263–268.

Karatay, H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: character education in Turkey. *Educational Research and Reviews,* 6(6), 472-480.

Koç K., Yıldız, S. ve Çoşkun, R. (2015). Çocuklar resimli çocuk kitaplarındaki resimleri nasıl yorumluyor? Behiç Ak'ın "Uyurgezer Fil" kitabı ile yapılan görsel okuma üzerine bir araştırma. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume.* 10(4), 687-706.

Küntay, A., C. (2002). Development of the expression of ıdentifiteness: presenting new referents in Turkish picture-series stories. *Discourse Process*, 33 (1), 77-101.

Küntay, A., C ve Koçbaş, D. (2009). Effects of lexical items and construction types in English and Turkish character introductions in elicated narrative. In J. Guo, E. Lieven, N. Budwig, S. Ervin-Tripp, K. Nakamura ve Ş. Özçalışkan (Eds.), *Crosslinguistic approaches to the psychology of language. Research in the tradition of Dan Isaac Slobin*.(pp. 81-89). New York: Psychology Press.

Küntay, A. C. (2013). Okul öncesi etkileşimler ve anlatı gelişimi: ilişkisel bağlamın etkileri (Derleyen: S. Bekman, A. Aksu-Koç), *İnsan Gelişimi, Aile ve Kültür: Farklı Bakış Açıları.* İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 227-240.

Lorch, E., P., Milich, R. ve Sanchez, P.R. (1998). Story comprehension in children with ADHD. *Clinical Child and Family Psycohology Review*, 1(3), 163-178.

Mayer, M. (1969). *Frog where are you*? Dial Boks for Young Readers. New York: A Division of Penguin Putnam Inc.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul öncesi eğitim programı.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Nyhout, A., & O'Neill, D. K. (2013). Mothers' complex talk when sharing books with their toddlers: book genre matters. *First Language*, 33(2), 115-131.

Oğuzkan, A. F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil kurumu Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Oğuzkan, A. F. (2006). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 1(2), 37-60.

Owens, R. (1999). *Language disorders- A functional approach to assessment and intervention.* Boston: Allyn & Bacon.

Owens, JR., R., E. (2005). *Language development, an Introduction.* Sixth Edition, Pearson Education Inc.

Öztürk, A. (2005). *Okulöncesi eğitim kurumlarında ana dili etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Öztürk, H. (1995). *Okulöncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Poyraz, H. ve Dere, H. (2003), *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Pištav-Akmeşe, P. (2015). Çocuklarda öykülemenin gelişimi ve dilin değerlendirilmesinde kullanımı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* 16(3), 293-305.

Paul, R. (2002). *Introduction to clinical methods in communication disorders*. Paul.H.Brookes:Publishing Co, Inc. (pp. 128-133).

Renz, K., Lorch, E., P., Milich, R., Lemberger, C., Bodner, A. ve Welsh, R. (2003). Online story representation in boys with attantion deficit hyperactivity disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31, 93-104.

Sever, S. (2003) *Çocuk ve edebiyat*. (1. bs.). Ankara: Kök yayıncılık

Sever, S. (2004). Anadili öğretiminin temel bir aracı: Yazınsal nitelikli çocuk kitapları. *4. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi: Disiplinlerarası Bakışla Türkiye'de Çocuk,* Ankara: Ankara Üniversitesi.

Sever, S. (2006). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 41-56.

Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat* (4. bs.). İzmir: Tudem.

Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü.* İzmir: Tudem.

Sever,S. (2017). Çocuğun gelişim sürecinde, etkileşim ve oyun aracı olarak kitap-edebiyat. *Uluslararası Türk Masal Dünyası ve Doğumunun 100. Yılında Oğuz Tansel Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 13-25.

Singh, B. (1997). *Preschool Education.* New Delhi: Aph Publishing Corporation.

Snow, C. (2001). Knowing what we know: Children, teachers, researchers. *Educational Researcher*, 30(7), 3-9.

Solmaz, F. (1997). *Altı yaş grubu çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimine yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Stadler, M., A. ve Ward, C., G. (2005). Supporting the narative development of young children. *Early Childhood Education Journal*. 33(2), 73-80.

Şahin, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 9(3), 1309-1324.

Tan, S. (2001). Picture books: Who are they for?. http://www.shauntan.net/images/whypicbooks.pdf. Erişim tarihi: 20 Mart 2018.

Topbaş, S. (2005). *Dil ve kavram gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocuk kitapları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu,* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 387-392.

Westby, C.E. (1989). Assessing and remediating text comprehension problems. In Kamhi, A.G., and Catts, H.W. (Eds.) *Reading disabilities: A developmental language perspective* (pp. 199-259). Boston: College-Hill.

Yazgan-İnanç, B., Bilgin, M. ve Kılıç-Atıcı, M. (2012), *Gelişim psikolojisi çocuk ve ergen gelişimi.* Pegem Akademi, Ankara.

EKLER

EK 1. MEB İzin Yazısı

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01/1502583
Konu : Araştırma İzin Talebi
(Nazlı ASEFLER AKDENİZ)

19/01/2018

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsünün 12.01.2018 tarihli ve E.1720 sayılı yazısı.

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Nazlı ASEFLER AKDENİZ'in " Anasınıfına Devam Eden Çocukların Yazısız Resimli Kitaplarla Oluşturacakları Öykülerin Anlatı Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında, ekli listede isimleri İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki okul öncesi okullarda görev yapan öğretmen ve öğrencilere anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Nazlı ASEFLER AKDENİZ'in tez çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22.08.2017 tarihli ve 12607291 (2017/25) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla,ekli listede isimleri İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki okul öncesi okullarda görev yapan öğretmen ve öğrencilere, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Cengiz METE
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
.../01/2018

Halil UYUMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Valilik Binası 5. Kat Büyükşehir/Gaziantep
ektronik Ağ: www.gaziantep.meb.gov.tr
e-posta:gaziantepmem@meb.gov.tr

Müd.Yrd.M.Ali TİRYAKİOĞLU -Strateji Geliştirme Şef E. YILDIRIM
Tel: (0342) 231 10 58 –4450
Faks:(0342) 232 24 10

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 5f34-0399-3fc3-8df6-6d9d kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı-Soyadı	Nazlı Asefler Akdeniz
Kurumu / Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Araştırma yapılacak il(ler)	Gaziantep
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde bulunan ekte belirtilen listede yer alan okul öncesi eğitim kurumlardındaki öğretmen ve öğrenciler
Araştırmanın konusu	Anasınıfına Devam Eden Çocukların Yazısız Resimli Kitaplarla Oluşturacakları Öykülerin Anlatı Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Genel Bilgi Formu(7 soru), Pragmatik Dil Becerileri Envanteri: Kişisel Bilgiler(14 madde); Puan özeti, Yorumlama kılavuzu Anket: Sınıf içi etkileşim, Sosyal etkileşim, Kişisel etkileşim(45 madde)
	-

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

Bu araştırma izni isteği komisyonumuzca Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 22.08.2017 tarihinde yayımlanan 2017/25sayılı "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" konulu genelge kapsamında değerlendirilmiştir. Bilimsel çalışma kapsamında bu anketin Gaziantep ili Şahinbey ve Şehitkamil ilçesinde bulunan ekte belirtilen listede yer alan okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmen ve öğrencilere gönüllülük esasına göre eğitim öğretim sürecini aksatmadan aile ve okul yönetiminin izni dahilinde uygulanması **uygun görülmüştür.**

Araştırmacı yapılan araştırmanıniki örneğini,çalışma tamamlandıktan sonra en geç iki hafta içerisinde Müdürlüğümüze CD'ye kayıtlı olarak vermeyi taahhüt eder.

Komisyon kararı	Oybirliği ile izin verilmiştir.

KOMİSYON

Komisyon Başkanı	Üye	Üye
Mehmet Ali TİRYAKİOĞLU	Halil İbrahim AKTAŞ	Filiz DÜRRÜ
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı	Öğretmen	Öğretmen

elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2. Veli Uygulama İzni

Sayın Veli,

Bu çalışma Yüksek lisans tezi olup ; Okul öncesi dönem çocuklarının anlatı becerilerine dayalı dil gelişimi değerlendirmesini kapsamaktadır. Çocuğunuzdan yalnızca öykü kitabının resimlerine bakıp öykü anlatması istenecektir. Bu çalışma sonuçlarına bakılarak çocukların dil becerilerinde ihtiyaç duydukları konular saptanacak ve ileriki dönemler için onlara uygun eğitim programları düzenlenmesine, geliştirilmesine olanak sağlanacaktır.

Çocuğunuza ait kimlik bilgileri gizli kalacaktır. İsimler kesinlikle belirtilmeyecektir. Çocuğunuzun bu çalışmaya katılmasına izin verdiğiniz için sonsuz teşekkürler.

Nazlı AKDENİZ
Okul Öncesi Öğretmeni
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
nazliasefler1@gmail.com

Veli Onayı

EK 3. Genel Bilgi Formu

D.N:

Çocuk Adı-Soyadı: **Uygulama Tarihi:**

Cinsiyeti:

Doğum Tarihi:

Devam Ettiği Okul:

Sınıfı:

Anne Eğitim Durumu:

Baba Eğitim Durumu:

EK 4. Öykü Anlatma Değerlendirme Formundan Örnek Bir Bölüm

Öykü Gramer Bileşenleri	**Tanımı**	**Yürütücü işlevler**
Giriş	Karakterin ya da nesnenin tanıtımı/giriş ayrıca yer ve zamanın tanıtımı	-
Öyküyü başlatan olay	Ana kahramanın harekete geçmesini sağlayan engel, problem ya da karmaşa	-
İçsel tepki	Karakterin duygusal tepkileri, amaçları, düşünceleri ve istekleri	Duyguları düzenleme ve hedef davranışa yönelik içsel konuşma
Plan/Amaç	Ana karakterin engeli nasıl aşacağını, problemi nasıl çözeceğini ya da karmaşanın üstesinden nasıl geleceğini ifade etme	İşleyen (kısa süreli bellek) belleğe özel bir özellik olarak öngörü, beklendik davranış ve amaçlanan davranış

EK 5. Öykü Anlatma Değerlendirme Formundan Araştırmaya Göre Düzenlenen Maddeler

ÖYKÜNÜN GİRİŞ BÖLÜMÜ

G1. Çocuğun tanıtımını yapma
G2. Kedinin tanıtımını yapma
G3. Çocuğun konumundan bahsetme
G4. Yer tanıtımı yapma
G5. Gece ya da akşamdan bahsetme
G6. Sabah ya da gündüzden bahsetme
G7. Hediye veren kişiden bahsetme
G8. Hediye verilme sebebinden bahsetme
G9. Hediyeyi alan çocuğun merdivenlerden dışarıya doğru koşmasından bahsetme
G10. Çocuk dışarıya koşarken kedinin nerede ne yaptığından bahsetme
G11. Çocuğun denize doğru koşmasından bahsetme
G12. Çocuğun hediye paketini açmasından bahsetme
G13. Çocuğun mutlu olmasından, sevinmesinden bahsetme
G14. Çocuğun şaşırmasından, meraklanmasından, heyecanlanmasından bahsetme
G15. Çocuk ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahsetme

ÖYKÜNÜN GELİŞME BÖLÜMÜ

G16. Paketten çıkan şeyi tavşana benzetme
G17. Paketten çıkan şeyi tavşan dışındaki şeylere benzetme
G18. Top çıkınca çocuğun havaya kaldırılmasından bahsetme
G19. Tavşan paketinin içinden kırmızı top çıkmasından bahsetme
G20. Arkadaşların hediyeye bakmaya gelmesinden bahsetme
G21. Top paketi açılırken çocukların konumundan bahsetme
G22. Arkadaşların topla oynamak istemesinden bahsetme
G23. Top paketinden yeşil küp/kutu çıkmasından bahsetme
G24. Kutudan yumurta çıkmasından bahsetme
G25. Yumurtayı gören çocuğun şaşırmasından bahsetme
G26. Yumurtayı gören kedinin şaşırmasından bahsetme

G27. Yumurta hakkında çocuğun konuşmasından bahsetme

G28. Seyircilerden bahsetme

G29. Çatlayan yumurtadan çıkan kuştan bahsetme

G30. Çocuk ve kedinin paketin içindekini öğrenmeye çalışmasından bahsetme

G31. Paketler açılırken kedinin konumundan bahsetme

G32. Paketler açılırken çocuğun duygularından bahsetme

G33. Paketler açılırken seyircilerin duygularından bahsetme

G34. Paketler açılırken kedinin duygularından bahsetme

ÖYKÜNÜN SONUÇ BÖLÜMÜ

S35. Kutudan bir yumurta çıkmasından bahsetme

S36. Yumurtadan bir tür kuş çıkmasından bahsetme

S37. Çocuğun yavru kuşu elinde tutmasından bahsetme

S38. Kedinin yavru kuşu sevmesinden bahsetme

S39. Kuşu beslemeye karar vermelerinden bahsetme

S40. Çocuk, kedi ve kuşun mutlu olmalarından bahsetme

ÖYKÜYÜ KAVRAMA

K41. Öyküye isim verme

K42. Öykudeki karakterlere isim verme

K43. Çocuğa isim verme

K44. Kediye isim verme

K45. Arkadaşlara isim verme

K46. Kuşa isim verme

K47. Giriş sözcesi kullanma

K48. İç içe paketlenmiş hediyelerden bahsetme

K49. Tavşan paketinin kırılmasından bahsetme

K50. Arkadaşların kırmızı topla oynamak isteyip, çocuğa yönelmesinden bahsetme

K51. Bitirme sözcesi kullanma

K52. Gerçek olaylara/resimlere dayanarak anlatma

K53. Çıkarımda bulunma

K54. İç içe paketlenmiş hediyeler olduğunu fark etme

K55. Hediye verilme sebebinden bahsetme

K56. Kedinin davranışlarından/duygularından bahsetme

K57. Çocuğun yaşadığı yerin bir ada olduğunu fark etme

K58. Çocuğun bu adadaki evlerden birinde, bir odada olduğunu fark etme

K59. Çocuğun hediyesinin içindeki tavşanın gerçek değil, sadece tavşan şeklinde bir hediye paketi olduğunu fark etme

HATALAR

H60. Olayları doğru sıralama

H61. Farklı yorumlama

H62. Değiştirme

H63. Konudan uzaklaşma

H64. Yaşanan yer ile ilgili farklı bilgiler verme

H65. Arkadaşları isimlendirme

H66. Tavşandan bahsetme

H67. Kırmızı toptan bahsetme

DEĞERLENDİRME SORULARI

D68. Öyküye isim verme

D69. Öyküdeki kişileri söyleme

D70. Çocuktan bahsetme

D71. Kediden bahsetme

D72. Hediye veren kişiden bahsetme

D73. Arkadaşlardan bahsetme

D74. Kuştan bahsetme

D75. Anneden bahsetme

D76. Babadan bahsetme

D77. Komşulardan bahsetme

D78. Öyküyü başlatan olaydan bahsetme

D79. Çocuğa hediye verilme sebebinden bahsetme

D80. Hediye paketini alınca ne yaptığından bahsetme

D81. Merdivenden koşarak inmekten bahsetme

D82. Hediyeyi dışarıda açmak istemesinden bahsetme

D83. Kedinin de çocukla birlikte bulunmasından bahsetme

D84. Hediye paketinden başka bir paket çıkınca ne yaptıklarından bahsetme

D85. Karşılaşılan engelleri söyleme

D86. İç içe paketlenmiş hediyelerden bahsetme

D87. Arkadaşların olanları izlemesinden bahsetme

D88. Arkadaşların konumlarından bahsetme

D89. Tavşan paketinin kırılmasından bahsetme

D90. Arkadaşları kırmızı topla oynamak isteyip hepsinin çocuğa yönelmesinden bahsetme

D91. Çocuğun duygularından (mutluluk, heyecan) bahsetme

D92. Çocuğun duygularından (şaşırma, meraklanma) bahsetme

D93. Kedinin duygularından bahsetme

D94. Arkadaşların duygularından bahsetme

D95. Kutudan yumurta çıkmasından bahsetme

D96. Kuşun duygularından bahsetme

D97. Beraber/hep birlikte yaşamaktan bahsetme

ÖYKÜNÜN BİÇİM ANALİZİ (ÖYKÜ ANLATMA UZUNLUĞU VE ÖYKÜ ANLATMA HIZI) BÖLÜMÜ

Bağlaçlı sözce

Basit sözce sayısı

Toplam Sözcük Sayısı

Farklı sözcük sayısı

Farklı sözcük oranı (Öyküde geçen farklı sözcük toplamının öykudeki tüm sözcük sayısına oranı)

Toplam sözce sayısı

Tamamlanmış sözce sayısı

Tam anlaşılır sözcelerin toplam sözce sayısına oranı (Öyküde geçen farklı/anlamlı sözcelerin toplamının öykudeki tüm sözce sayısına oranı)

Tekrarlanan sözcük/sözcük bütünü sayısı

Zaman: Öykü anlatma süresinin “saniye” olarak belirtilmesi

Sözce söyleme hızı (Öykü anlatma süresinin toplam sözce sayısına dakikadaki oranı)

Anlamlı sözce kurma hızı (Öykü anlatma süresinin anlamlı sözce sayısına dakikadaki oranı)

Sözcük söyleme hızı (Öykü anlatma süresinin toplam sözcük sayısına dakikadaki oranı)

Farklı sözcük söyleme hızı (Öykü anlatma süresinin farklı sözcük sayısına dakikadaki oranı)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Nazlı AKDENİZ
Doğum Yeri : Şahinbey-Gaziantep
Doğum Tarihi : 14.09.1990
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dil : İngilizce
Adres : Güneykent Mahallesi 102234 sokak, Umut sitesi A blok. Kat:4 D:11 Şahinbey/Gaziantep
E-Posta : nazliasefler1@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

2015-2018 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
2009-2013 : Lisans, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, Adana.
2004-2008 : Lise, Fitnat Nuri Tekerekoğlu Anadolu Lisesi, Gaziantep.

İŞ DURUMU

2013-2018 :Okul Öncesi Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Cevizli İlkokulu, Gaziantep.
2018- :Okul Öncesi Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Nihat Suzan Sipahi Anaokulu, Gaziantep.